

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maahanmuuttajan erityistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maahanmuuttajan erityistuesta. Ehdotetulla lailla luotaisiin uusi taloudellinen tukimuoto, jolla turvattaisiin toimeentulo vanhuuden tai työkyvyttömyyden ajalta kansalaisuudesta riippumatta sellaiselle Suomessa asuvalle maahanmuuttajalle, joka muutoin olisi pitkäaikaisesti toimeentulotuen tarpeessa.

Erityistuki olisi luonteeltaan sosiaalihuoltoon kuuluva tarveharkintainen sosiaaliavustus. Tuen saamisedellytyksenä olisi vähintään 65 vuoden ikä tai työkyvyttömyys. Lisäksi edellytettäisiin, että tuen saaja on asunut Suomessa vähintään viiden vuoden yhdenjaksoisen ajan ennen erityistuen alkamista. Erityistukea ei maksettaisi Suomen ulkopuolelle. Jos tuen saaja oleskelee tilapäisesti ulkomailla enemmän kuin 90 päivää kalenterivuoden aikana, tuen maksaminen keskeytettäisiin niiden kuukausien ajaksi, joiden aikana henkilö oleskelee ulkomailla.

Erityistuki olisi määrältään enintään täyden kansaneläkkeen suuruinen. Tuen hakijan käytettävissä olevat tulot vähentäisivät yleen-

sä kokonaisuudessaan erityistuen määrää. Tuen määrään vaikuttaisivat myös hakijan puolison tulot siltä osin kuin ne ylittävät täyden kansaneläkkeen määrän sekä hakijan ja hänen puolisonsa omaisuus. Erityistuki olisi saajalleen verovapaa ja se maksettaisiin valtion varoista. Erityistuen toimeenpanosta huolehtisi Kansaneläkelaitos. Erityistuen saajia arvioidaan vuonna 2003 olevan noin 3 700 henkilöä.

Ehdotetulla lailla säädettäisiin muun muassa tuen myöntämisedellytyksistä, määrästä, hakemisesta, tarkistamisesta, lakkaamisesta ja muutoksenhausta.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset kansaneläkelain, eläkkeensaajien asumistukilain, perhe-eläkelain ja vammaistukilain muuttamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Nykytilan arviointia.....	5
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	5
4. Esityksen vaikutukset.....	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset	6
Vaikutukset vuonna 2003.....	7
4.2. Organisatoriset vaikutukset.....	7
4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	7
5. Asian valmistelu	7
6. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista.....	8
7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Laki maahanmuuttajan erityistuesta.....	10
1.2. Kansaneläkelaki	22
1.3. Eläkkeensaajien asumistukilaki	22
1.4. Perhe-eläkelaki.....	22
1.5. Vammaistukilaki.....	22
2. Tarkemmat säännökset	22
3. Voimaantulo	22
4. Säättämisjärjestys	22
LAKIEHDOTUKSET	25
Laki maahanmuuttajan erityistuesta.....	25
Laki kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta	34
Laki eläkkeensaajien asumistukilain 1 §:n muuttamisesta.....	35
Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta.....	36
Laki vammaistukilain 1 §:n muuttamisesta	37
LIITE	38
RINNAKKAISTEKSTIT	38
Laki kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta	38
Laki eläkkeensaajien asumistukilain 1 §:n muuttamisesta.....	39
Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta.....	40
Laki vammaistukilain 1 §:n muuttamisesta	41

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Maahanmuuttajan erityistuella on tarkoitus turvata toimeentulo sellaisille Suomessa asuville maahanmuuttajille, jotka muutoin joutuisivat elämään jatkuvasti viimesijaisen toimeentuloturvan eli toimeentulotuen varassa.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia pysyvässä asumistarkoituksessa Suomeen muuttaneita henkilöitä. Maahanmuuttajia ovat muun muassa paluumuuttajat, siirtolaiset ja tietyissä tilanteissa myös pakolaiset.

Ulkomaalaisviraston esittämän luonnehdinnan mukaan paluumuuttaja on ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin, joilla on suomalainen syntyperä kuten inkerinsuomalaisiin. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia. Paluumuuttaja-termiä ei esiinny ulkomaalaislaissa (378/1991) eikä kansalaisuuslaissa (401/1968).

Suurin ryhmä, jota ehdotettu erityistuki koskisi, ovat inkerinsuomalaiset paluumuuttajat. Suomenlahden pohjukassa sijaitsevan historiallisen Inkerinmaan suomalaisväestön perustan muodostavat alueelle muuttaneet suomalaiset. Muutto Inkerinmaalle käynnistyi 1600-luvulla ja jatkui aina ensimmäiseen maailmansotaan saakka. Alueelle muuttaneiden jälkeläiset ovat inkerinsuomalaisia, joita kutsutaan myös inkeriläisiksi.

Inkerinsuomalaisten paluumuutto Suomeen käynnistyi 1980-luvun lopulla. Ennen nykyistä paluumuuttoa inkerinsuomalaisia muutti Suomeen Venäjän vallankumouksen jälkeen vuosina 1919—1920. Vuoden 1921 alussa heitä oli enimmillään noin 8 300 henkeä. Jonkin verran inkerinsuomalaisten paluumuuttoa tapahtui myös 1930-luvulla, mutta laillinen maastamuutto Neuvostoliitosta oli kuitenkin vaikeaa. Tämän vuoksi poistumista Neuvostoliitosta tapahtui myös salaa.

Jatkosodan aikana, vuosina 1943—1944 Inkerinmaalta siirrettiin Suomeen pääasiassa

vapaaehtoiselta pohjalta noin 63 000 henkilöä. Väli rauhansopimuksen tekemisen jälkeen lähes 55 000 inkerinsuomalaista palasi tai palautettiin sopimuksen 10 artiklan nojalla Neuvostoliittoon. Palaamatta jääneitä inkerinsuomalaisia oli Suomessa tammikuussa 1945 lähes 7 900 henkilöä, mutta heidän lukumääränsä väheni jatkuvasti, sillä oleskeluoikeuden epävarmuuden takia monet hakeutuivat pois Suomesta ensisijaisesti Ruotsiin. Lokakuussa 1945 inkerinsuomalaisia oli Suomessa noin 5 800. Sodan päättyessä 1945 pääosa inkerinsuomalaisista karkotettiin eri puolille Neuvostoliittoa. Myöhemmän muuttoliikkeen seurauksena valtaosa inkerinsuomalaisista asettui historiallisen Inkerinmaan ohella Neuvosto-Karjalaan ja Viroon.

Neuvostoliitossa niin sanotun perestroikan aikana suhtautuminen ihmisten vapaaseen liikkumiseen ja maastamuuttoon muuttui perusteellisesti. Syksystä 1989 oli jo jonkin verran inkerinsuomalaisia muuttanut Suomeen ja julkisuudessa asia tuli esille 10 päivänä huhtikuuta 1990, kun tasavallan presidentti Mauno Koivisto antoi haastattelulausunnon, jonka mukaan inkerinsuomalaisia voidaan pitää paluumuuttajina. Tämä lausunto muodosti perustan virkamiespäätöksille, joiden pohjalta varsinainen maahanmuutto käynnistyi. Valtion talousarvioissa on vuodesta 1991 lähtien varauduttu vuosittain 1 500–2 000 inkerinsuomalaisten paluumuuttajan vastaanottoon kunnille maksettavana korvauksena.

Vuoden 2002 alussa sisäasiainministeriö ja työministeriö arvioivat Suomessa olevien inkerinsuomalaisten määräksi noin 25 000. Yli puolet heistä asuu Uudellamaalla. Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan inkerinsuomalaisista paluumuuttajista 65 vuotta täyttäneitä tai pysyvästi työkyvyttömiä on vuoden 2003 alussa noin 3 300 henkilöä.

Pakolaisia Suomi on ottanut vastaan vuodesta 1973 lukien. 1990-luvulla kiintiöpakolaisten, myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikan hakijoiden ja sellaisten henkilöiden määrä, joille on ulkomaalaislain 18 c §:n mukaisesti myönnetty oleskelulupa per-

hesiteen perusteella, on ollut vuosittain 1 000–3 700 henkilöä. Työministeriön arvion mukaan vuoden 2002 huhtikuun lopussa Suomen pakolaisväestön määrä oli noin 21 200 henkilöä. Heistä 65 vuotta täyttäneitä tai pysyvästi työkyvyttömiä ja tämän perusteella ehdotettuun erityistukeen oikeutettuja arvioidaan vuoden 2003 alussa olevan vajaa 400.

Muiden Suomeen muuttavien iäkkäiden henkilöiden toimeentulo on Kansaneläkelaitoksen esittämän arvion mukaan yleensä riittävä tavanomaisen toimeentulon kannalta. Tämä koskee pääsääntöisesti muista pohjoismaista, EU-maista ja Pohjois-Amerikasta Suomeen muuttaneita henkilöitä. Ne maahanmuuttajaryhmät, jotka ilmeisesti tulisivat saamaan ehdotettua erityistukea olisivat lähinnä Virosta, Venäjältä ja muualta entisen Neuvostoliiton alueelta tulleita paluumuuttajia sekä pakolaisia ja sellaisia turvapaikan hakijoita, joille on myönnetty oleskelulupa.

Ehdotetun erityistuen piiriin tulisivat lisäksi kuulumaan muun muassa yksittäiset, eräiden uskonnollisten yhteisöjen palveluksessa työskennelleet, Suomen palaavat ikääntyneet lähetystehtävissä työskennelleet henkilöt, joilta puuttuu eläketurva.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Ennen vuotta 1994 iäkkäiden maahanmuuttajien vanhuudenaikainen toimeentulo tuli turvatuksi kansaneläkkeen avulla viimeistään viiden Suomessa asutun vuoden jälkeen. Suomen ETA-ratkaisun yhteydessä vuonna 1994 voimaan tulleen kansaneläkelain (347/1956) muutoksen seurauksena oikeus kansaneläkkeeseen ja eläkkeen määrä riippuvat henkilön Suomessa asuman ajan pituudesta. Täysimääräisen vanhuuseläkkeen saaminen edellyttää 40 vuoden asumista Suomessa. Jos henkilö on asunut Suomessa 16 ja 65 ikävuoden välisenä aikana vähemmän kuin 40 vuotta, vanhuuseläke suhteutetaan Suomessa asuttuun aikaan. Suhteuttaminen tehdään siten, että täysimääräisen kansaneläkkeen määrä kerrotaan suhteutuskertoimella. Suhteutuskerroin saadaan jakamalla

henkilön Suomessa asuma aika 40 vuodella. Työkyvyttömyyseläke, työttömyyseläke ja varhennettu vanhuuseläke suhteutetaan Suomessa asuttuun aikaan, jos henkilö on asunut Suomessa vähemmän kuin 80 prosenttia 16 vuoden täyttämisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta.

Siirtymäsäännöksen mukaan ennen vuotta 1994 voimassa olleen lain mukainen asumisaikaan suhteuttamaton eläke voitiin myöntää lain voimaantulon jälkeen sellaisille henkilöille, jotka olivat tulleet oikeutetuiksi kansaneläkkeeseen ennen lainmuutoksen voimaantuloa. Näitä olivat ennen vuotta 1994 Suomeen muuttaneet 16 vuotta täyttäneet Suomen kansalaiset ja pakolaiset sekä ne ulkomaan kansalaiset, jotka vuoteen 1994 mennessä olivat asuneet Suomessa välittömästi ennen lain voimaantuloa vähintään viisi vuotta ja asuivat lain voimaan tullessa Suomessa. Siten 1 päivän tammikuuta 1989 jälkeen Suomeen muuttaneet ulkomaan kansalaiset saattoivat saada vain uuden lain mukaisen, asumisaikaan suhteutetun kansaneläkkeen.

Edellä esitetyn vuoksi iäkkäät paluumuuttajat jäävät joko kokonaan ilman kansaneläkettä tai heidän eläkkeensä muodostuu erittäin pieneksi. Tästä johtuen heidän pääasiallinen toimeentulonsa muodostuu toimeentulotuesta. Paluumuuttajien kanssa samankaltaisessa asemassa ovat muun muassa iäkkäät pakolaiset tai turvapaikan hakijat sekä perheen yhdistämisen johdosta Suomeen muuttaneet iäkkäät tai työkyvyttömät pakolaisstatuksen omaavat henkilöt.

Pakolaisille ja entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen muuttaneille paluumuuttajille myönnetystä toimeentulotuesta kunnille aiheutuviin kustannuksiin suoritettavasta valtion korvauksesta säädetään pakolaisista ja eräistä muista maahanmuuttajista sekä turvapaikan hakijoiden vastaanoton järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (512/1999). Tämän päätöksen mukaan kunnalle, joka on antanut pakolaiselle tai vastaavassa asemassa olevalle toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua toimeentulotukea, korvataan siitä aiheutuvat kustannukset kolmelta vuodelta.

Entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneiden

den paluumuuttajien osalta voidaan kunnalle sen myöntämän toimeentulotuen kustannukset korvata valtion varoista puolelta vuodelta. Jos kunta järjestää henkilön toimeentulon sen vuoksi, että henkilö ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa takia voi saada eläkettä tai muuta vastaavaa sosiaaliturvaa, voidaan kunnalle aiheutuvat kustannukset korvata enintään viideltä vuodelta. Käytännössä viiden vuoden korvausaika koskee 65 vuotta täyttäneille tai työkyvyttömille paluumuuttajille myönnettyä toimeentulotukea.

Viron kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus, joka tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997 (SopS 69-70/1997). Sosiaaliturvasopimuksen perusteella Viirasta Suomeen muuttaneet voivat saada sikäläisen eläkkeensä Suomeen. Viirasta maksettavan eläkkeen määrä alittaa toistaiseksi Suomen toimeentulotuen määrän ja tämän vuoksi heille syntyy taloudellisen tuen tarvetta. Venäjältä Suomeen muuttaneet eivät aiemmin saaneet siellä ansaitsemaansa eläkettä maksettavaksi Suomeen. Vuonna 2001 Venäjän perustuslakituomioistuimen tekemän periaatepäätöksen mukaan Venäjän kansalaiset ovat saaneet kuitenkin eläkkeensä ulkomaille. Eläkkeiden taso on kuitenkin ollut suhteellisen alhainen. Muut entisen Neuvostoliiton alueen kansalaiset eivät toistaiseksi saa eläkkeitään Suomeen.

Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden kotimaasta poismuuton olosuhteisiin liittyy yleensä se, että he eivät voi saada eläkettä kotimaastaan. Tämän vuoksi eläkeikäisten pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden toimeentuloturvan perusta muodostuu yleensä pääasiassa toimeentulotuesta.

2.2. Nykytilan arviointia

Kansaneläkelakiin vuonna 1994 voimaan tulleen muutoksen johdosta ikääntyneet paluumuuttajat ja pakolaiset joutuvat elämään toimeentulotuen varassa. Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto ja se on tarkoitettu lähinnä avuksi henkilöiden tai perheiden tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin. Lisäksi se sekä mitoitusperusteiltaan että myöntämiskäytännöiltään soveltuu huonosti pysyväksi vanhuuden tai työkyvyttömyyden turvaksi, jollaiseksi se on muodostunut eläke-

ikäisten inkerinsuomalaisten ja pakolaisina Suomeen muuttaneiden kohdalla. Erityisesti toimeentulotuen kuukausittain tapahtuva myöntäminen ja sen yhteydessä usein tapahtuvat passintarkastukset on eläkeikäisten paluumuuttajien keskuudessa koettu ongelmalliseksi ja jopa ihmisarvoa loukkaavaksi.

Nykytilanne, missä osa maassa pysyvästi asuvista ihmisistä joutuu pitkäaikaisesti järjestämään vanhuuden tai työkyvyttömyyden aikaisen toimeentuloturvansa toimeentulotuen varaan, on ristiriidassa perustuslain perustoimeentuloturva koskevien tavoitteiden suhteen. Tätä asiaa on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin jäljempänä säätämisyjärjestystä käsittelevässä luvussa.

Nykytilanne on myös kuntien ja valtion välisen kustannusvastuun kannalta ongelmallinen. Perinteisesti perustoimeentulotuen turvaa on pidetty valtion rahoitusvastuun piiriin kuuluvana turvan muotona. Nykyinen tilanne, missä paluumuuttajien ja pakolaisten vanhuudenajan toimeentuloturva on pääasiassa kuntien vastuulla, on ristiriidassa edellä mainitun periaatteen kanssa.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Uudistuksen tavoitteena on turvata pysyvästi Suomessa asuvien maahanmuuttajien pitkäaikainen toimeentulo vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalle. Ehdotettu erityistuki korvaisi maahanmuuttajien osalta toimeentulotuen pitkäaikaisena vanhuus- ja työkyvyttömyysturvan muotona. Erityistuki olisi sosiaalihuoltoon kuuluva tarveharkintainen sosiaalihuolto, joka maksettaisiin yksilöllisesti. Maahanmuuttajalla tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa Suomeen muuttanutta, täällä vakinaisesti asuvaa 16 vuotta täyttänyttä henkilöä, joka on asunut Suomessa vähemmän kuin kansaneläkelain 25 b §:ssä tarkoitettua täysimääräiseen eläkkeeseen oikeuttavan ajan.

Erityistuen täysi määrä olisi täysimääräisen kansaneläkkeen suuruinen. Vuoden 2003 tassa (kansaneläkeindeksi 1352) yksin asuvan henkilön täysimääräisen erityistuen määrä olisi siten ensimmäisessä kuntaryhmässä 494,55 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 473,98 euroa kuukaudessa. Naimisissa ole-

van tai yhteistaloudessa asuvan täysimääräisen erityistuen määrä olisi I kuntaryhmässä 435,14 ja II kuntaryhmässä 417,62 euroa kuukaudessa. 65 vuotta täyttäneellä erityistuen saajalla olisi – kuten nykyisinkin – oikeus eläkkeensaajien hoitotukeen ja eläkkeensaajien asumistukeen siten kuin kansaneläkelaisissa ja eläkkeensaajien asumistukilaisissa (591/1978) säädetään.

Eläkeikäinen tai työkyvytön maahanmuuttaja voisi saada erityistukea vain, jos hänen toimeentulonsa ei ole eläkkeen perusteella tai muutoin riittävästi turvattu. Tuen saamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että hakija on taloudellisen tuen tarpeessa ja hän osoittaa hakeneensa hänelle kuuluvat eläke- ja muut etuudet sekä Suomessa että lähtömaassa, mikäli etuuden hakeminen ei olisi kohtuuttoman vaikeaa. Erityistuen määrään vaikuttaisivat yleensä kaikki henkilön käytettävissä olevat tosiasialliset tulot, jotka hän jatkuvasti vuosittain saa. Lisäksi tuen määrään vaikuttaisivat henkilön omaisuus sekä hänen puolisonsa tulot ja omaisuus. Erityistuessa sovellettaisiin siten lähes yhtä tiukkaa tulo- ja varallisuusharkintaa kuin toimeentulotuessa.

Koska erityistuki olisi tasoltaan korkeampi kuin toimeentulotuen perusosa, erityistukea saava henkilö ei pääsääntöisesti kuuluisi kunnan myöntämän toimeentulotuen piiriin. Erityistuen saaminen ei kuitenkaan olisi toimeentulotuen saannin este, milloin edellytykset toimeentulotuen saantiin ovat olemassa. Tarveharkintaisena ja toimeentulotuen kaltaisena etuutena erityistuki säädettäisiin verovapaaksi etuudeksi.

Erityistuen saamisedellytyksenä olisi 65 vuoden ikä tai työkyvyttömyys. Lain soveltamisen helpottamiseksi työkyvyttömyyden määritelmä olisi asiallisesti sama kuin kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyden määritelmä. Lisäksi edellytettäisiin, että maahanmuuttaja on asunut Suomessa 16 vuotta täytettyään vähintään viisi vuotta välittömästi ennen erityistuen alkamista.

Erityistukea maksettaisiin niin kauan kuin henkilö oleskelee Suomessa. Jos oleskelu ulkomailla kestää yhteensä pidempään kuin 90 päivää kalenterivuoden aikana, tuki keskeytettäisiin niiden kuukausien ajaksi, joiden aikana henkilö oleskelee ulkomailla kyseisen vuoden aikana 90 päivän täyttymisen jälkeen.

Enintään 90 päivän poissaolon salliminen olisi kohtuullista, kun otetaan huomioon maahanmuuttajan siteet aikaisempaan asuinmaahansa ja elämänpiiriinsä. 90 päivän poissaolon puitteissa ei ulkomaille suuntautuvien matkojen lukumäärää olisi syytä rajoittaa.

Tarkoitus on, että erityistuki olisi sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohdan mukaiseen sosiaalihuoltoon kuuluva etuus. Käytännössä se merkitsisi sitä, että erityistukea ei maksettaisi pysyvästi Suomen ulkopuolelle muuttaneelle henkilölle.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Kansaneläkelaitoksen esittämän arvion mukaan erityistuen saajia olisi vuonna 2003 noin 3 700 henkilöä. Heistä inkerinsuomalaisia arvioidaan olevan noin 3 300 ja muita, lähinnä pakolaisina maahan tulleita noin 400. Tuen saajista 65 vuotta täyttäneitä olisi noin 3 400 ja työkyvyttömiä noin 300.

Erityistuen taloudellisia vaikutuksia arvioidessa on tuensaajien keskimääräisiksi, erityistuen määrään vaikuttaviksi tuloiksi oletettu 50 euroa kuukaudessa. Erityistuen määräksi muodostuisi tämän perusteella vuoden 2003 tasossa (kansaneläkeindeksi = 1352) keskimäärin 405 euroa tuensaajaa kohti kuukaudessa. Erityistuen kokonaismenot vuositasona vuonna 2003 muodostuisivat siten seuraaviksi: 3 700 henkilöä x 405 euroa x 12 kuukautta = 17 982 000 euroa.

Erityistuen aikaansaaminen vähentäisi kuntien toimeentulotukimenoja vuositasona 13 923 000 eurolla. Kuntien toimeentulotukimenojen arvioitu aleneminen ehdotetaan vähennettäväksi kokonaisuudessaan kuntien valtionosuuksista momentilta 33.32.30. Menettely edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamista.

Valtion nettomenojen lisäykseksi muodostuisi edellä esitetyn perusteella vuositasona noin 4 059 000 euroa.

Vaikutukset vuonna 2003

Laki maahanmuuttajan erityistuesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003. Tämän vuoksi erityistuen kustannukset vuonna 2003 olisivat noin 4 496 000 euroa ja kuntien toimeentulotukimenojen alenema yhteensä 3 480 000 euroa. Valtion menojen nettolisäykseksi muodostuisi tämän perusteella vuonna 2003 yhtensä 1 016 000 euroa. Vuotta 2003 koskevat erityistuen kustannusvaikutukset on otettu huomioon valtion vuoden 2003 talousarvioesityksessä. Loppuosa kustannusvaikutuksista (vuositason vaikutukset) on tarkoitus ottaa huomioon valtion vuoden 2004 talousarvioesityksessä.

4.2. Organisaatoriset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan, että maahanmuuttajan erityistuen toimeenpanosta vastaisi Kansaneläkelaitos. Tämän seurauksena kuntien toimeentulotukiasiakkaiden määrä vähenisi noin 3 700 henkilöllä. Kansaneläkelaitoksen erityistukiasiakkaisiksi siirtyisi vastaava määrä henkilöitä.

Erityistuki poikkeaisi määräytymisperusteiltaan muista Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemista etuuksista. Erityistukea varten tarvittaisiin uusi ATK-järjestelmänsä ja myös toimihenkilöiden koulutus uuden etuuden toimeenpanoa varten aiheuttaisi lisätyötä. Lisäksi erityistuki aiheuttaisi jatkuvana etuutena työmäärän kasvua nykyisestään Kansaneläkelaitoksen toimistoissa.

4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Ehdotetun maahanmuuttajan erityistuen toteutuessa erityistuen saamisedellytykset täytävät eläkeikäiset ja työkyvyttömät siirtyisivät pääsääntöisesti toimeentulotuen piiristä erityistuen saajiksi. Täysimääräisen erityistuen määrä olisi vuoden 2003 tasossa keskimäärin noin 455 euroa kuukaudessa. Toimeentulotuen perusosan määrä erityistuen saajilla on keskimäärin noin 340 euroa kuukaudessa. Erityistuen saajan käytettävissä olevat tulot lisääntyisivät tämän perusteella keskimäärin noin 115 euroa kuukaudessa.

Eläkeikäiset erityistuen saajat olisivat edel-

leen oikeutettuja myös eläkkeensaajien asumistukeen. Eläkkeensaajien asumistuen omavastuu on enimmillään 15 prosenttia asumismenoista. Toimeentulotuessa asumismenojen omavastuu on puolestaan seitsemän prosenttia. Keskimääräisillä asumismenoilla laskettuna omavastuun määrä lisääntyisi noin 24 eurolla kuukaudessa. Tämä vaikutus huomioon ottaen erityistuen saajien kuukausittaisten käytettävissä olevien tulojen määrä muodostuisi keskimäärin noin 90 euroa suuremmaksi aiempaan tilanteeseen nähden.

Esityksen mukaisesti erityistuki tarkistettaisiin pääsääntöisesti yhden kerran vuodessa vuositarkistuksen yhteydessä. Tämä vähentäisi olennaisesti asiakkaiden asiointitarvetta viranomaisien luona nykyisestä, mikä toisi merkittävän helpotuksen tuen saajien jokapäiväiseen elämään.

Erityistuen saajista arvioidaan olevan naisia noin 60 prosenttia ja miehiä noin 40 prosenttia. Uudistus koskisi siten naisia jonkin verran useammin kuin miehiä.

5. Asian valmistelu

Valtioneuvoston 16 päivänä lokakuuta 1997 tekemän hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittista ohjelmaa koskevan periaatepäätöksen mukaan "selvitetään, miten niiden entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevien paluumuuttajien, joilta puuttuu työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikainen sosiaaliturva, toimeentulo voidaan järjestää ja miten tämä toimeentulo rahoitetaan. Tällöin tulee ottaa huomioon myös se, että kaikkia paluumuuttajia kohdellaan tasavertaisesti."

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan inkeriläisten paluumuuttoon sovelletaan eduskunnan ulkoasianvaliokunnan linjasta. Lipposen edellinen hallitus oli antanut 9 päivänä joulukuuta 1998 eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle selonteon inkeriläisten maahanmuutosta Suomeen 1990-luvulla. Selonteosta 17.12.1999 antamassaan lausunnossa ulkoasianvaliokunta piti tärkeänä, että inkerinsuomalaisten eläkeläisten toimeentulon turvaaminen vähimmäiseläketasoisesti pyritään toteuttamaan. Lisäksi eduskunta on 17.10.2000 antamassaan lausumassa edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta erityisesti paluumuuttajien toimeentulo

turvataan muiden etuusjärjestelmien kuin toimeentulotuen kautta.

Paluumuuttajien toimeentuloturvan järjestämistä on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön 23.11.2000 asettamassa Paluumuuttajien toimeentuloturvatyöryhmässä, jonka muistio valmistui 6.6.2001 (STM Työryhmämuistioita 2001:14). Kuulemiensa valtiosääntöasiantuntijoiden lausuntojen perusteella työryhmä päätyi käsitykseen, jonka mukaan perustuslain yhdenvertaisuus- ja syrjintäkieltoasäännökset eivät mahdollista yksinomaan inkerinsuomalaisille paluumuuttajille tarkoitettua toimeentuloturvajärjestelmää. Tämän vuoksi työryhmän ehdotukset koskivat vanhuus- ja työkyvyttömyysturvan järjestämistä kaikille sellaisille maahanmuuttajille, joilta puuttuu riittävä toimeentulo.

Sosiaali- ja terveysministeriö on saanut pyytämänsä lausunnot työryhmän ehdotuksista yhteensä 14 eri lausunnonantajataholta. Lausuntonsa antoivat muun muassa oikeusministeriö, työministeriö, valtiovarainministeriö, Kansaneläkelaitos, Suomen Kuntaliitto, Eläketurvakeskus sekä neljä maahanmuuttajia edustavaa järjestöä. Lisäksi ministeriö on saanut hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa pyytämänsä kommentit ulkomaalaisvirastolta. Työryhmän esityksiä ja niistä annettuja lausuntoja on käsitelty hallituksen sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä. Asian jatkovalmistelu on suoritettu sosiaali- ja terveysministeriön ja Kansaneläkelaitoksen yhteisenä virkamiestyönä.

Hallituksen esitys perustuu Paluumuuttajien toimeentuloturvatyöryhmän ehdotuksiin. Työryhmän ehdotuksesta saaduissa lausunnoissa esitetyt huomautukset on pyritty ottamaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

6. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaan yhteisön tulee turvata liikkumisvapauttaan käyttävän työntekijän ja hänen perheenjäsenensä sosiaaliturvan säilyminen ja sosiaaliturvaetuuksien maksaminen riippumatta heidän asuinmaastaan. Tämän toteuttamiseksi neuvosto on antanut asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin

palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä. Asetusta sovelletaan muun muassa sosiaaliturvalainsäädäntöön, joka koskee vanhuus- ja työkyvyttömyysetuuksia. Kun etuus kuuluu asetuksen soveltamispiiriin, etuuden myöntämisen ja maksamisen ehdoksi ei voi asettaa maassa asumista. Etuuden määrään ei myöskään saa tehdä vähennyksiä, maksamista ei saa lakkauttaa eikä keskeyttää maasta muuttamisen vuoksi. Muilla kuin jäsenmaiden kansalaisilla ei ole yleensä mahdollisuutta vedota edellä mainittuun periaatteeseen.

Asetuksessa on myös nimenomainen määräys, jonka perusteella sosiaalihuoltoetuudet on suljettu asetuksen asiallisen soveltamisalan ulkopuolelle. Asetuksen 4 artiklan 4 kohdan mukaan asetusta ei sovelleta sosiaalihuoltoon ja lääkinnälliseen huoltoon, sodan tai sen seurauksien uhrien etuusjärjestelmiin. Sosiaalihuoltoetuuksia eivät koske asetuksen säännökset eikä niitä näin ollen yhteisön lainsäädännön perusteella ole veloitettava maksaa toisen jäsenen alueelle muuttaneelle henkilölle.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä etuuden on katsottu kuuluvan sosiaalihuollon piiriin muun muassa silloin, kun etuuden myöntäminen perustuu tapauskohtaiseen tarveharkintaan. Harkinnassa otetaan huomioon henkilön yksilölliset olosuhteet ja toimeentuloedellytykset. Sosiaalihuollolle on siten ominaista, että (taloudellisen tuen) tarve on olennainen peruste saada etuutta, eikä etuuden saaminen välttämättä perustu työskentely- tai vakuutuskausiin. Sosiaalihuoltoon kuuluvat etuudet rahoitetaan yksinomaan julkisin varoin eikä niiden saamiseksi peritä vakuutusmaksuja. Oikeuskäytännössä arvio etuuden luonteesta perustuu yhteisön oikeuden tulkintaan. Tällöin kansallisen lainsäädännön mukaisella etuuden luonteen arvioimisella ei ole ratkaisevaa merkitystä.

Suhteessa asetukseen (ETY) N:o 1408/71 erityistukea voidaan pitää asetuksessa tarkoitettuna sosiaalihuoltona. Tuki perustuu hyvin suuressa määrin tarveharkintaan ja sen tarkoitus on korvata nykyisin maahanmuuttajille maksettava toimeentulotuki. Erityistuen määrään vaikuttavat henkilön ja hänen puolisonsa tulot ja omaisuus. Tuki rahoitetaan

yksinomaan verovaroin eikä sen rahoittamiseen peritä vakuutusmaksuja. Lisäksi tuki on saajalleen verovapaa etuus. Tällöin sosiaalihuoltoetuutena tuki maksetaan ainoastaan Suomessa asuville.

Yhteisön oikeudessa etuuksien maastaviennin (eksportoinnin) periaate ei koske myöskään niin sanottuja maksuihin perustumattomia erityisetuuksia. Näillä etuuksilla tarkoitetaan sellaisia sekatyypisiä etuuksia, joilla on sekä sosiaaliturvaetuuden että sosiaalihuoltoetuuden piirteitä. Asetuksen 4 artiklan 2 a kohdan mukaan ne on tarkoitettu antamaan lisä-, korvaavaa tai täydentävää turvaa sosiaaliturvaetuuksiin luettaville etuuksille, tai etuudet on tarkoitettu vain vammaisten erityistä suojelemista varten. Maksuihin perustumattomia erityisetuuksia myönnetään henkilöille yksinomaan sen jäsenvaltion alueella, jossa he asuvat. Edellytyksenä kuitenkin on, että etuudet on lueteltu asetuksen liitteessä IIa. Liitemääräyksellä on sama sitovuus kuin asetuksen muilla määräyksillä ja niistä päätetään samalla päätöksentekomenettelyllä kuin muista asetuksen muutoksista.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on antanut vuonna 2001 kaksi tuomiota (Jauch C-215/99) ja Leclere (C-43/99), joissa kummassakin on ollut kyse liitteeseen IIa sisältyvästä maksuihin perustumattomasta erityisetuudesta. Liitemerkinnöistä huolimatta tuomioistuin katsoi etuudet sosiaaliturvaetuuksiksi. Tuomioistuimen ratkaisujen jälkeen komissio on aloittanut liitemääräysten arvioinnin ja esittänyt tarkennettavaksi niitä kriteereitä, joilla etuuksia tulevaisuudessa voitaisiin sisällyttää liitteeseen IIa. Samalla komissio on ottanut keskustelun alaiseksi kaikkien jäsenmaiden nykyiset liitemerkinnät. Neuvotteluja jäsenmaiden ja komission välillä käydään edelleen. Odotettavissa on komission säädösehdotus nykyisen liitteen muuttamisesta uudet arviointiperusteet täytäväksi liitteeksi.

Edellä mainittujen komission esittämien arviointiperusteiden mukaan liitteeseen IIa sisällytettävien etuuksien pääasiallisena tavoitteena on ottaa huomioon henkilön taloudelliset tarpeet ja turvata vähimmäistoimeen-

tulo ja tällä tavoin torjua köyhyyttä. Etuuksien tulee olla myös kiinteässä yhteydessä jäsenmaan erityisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin, jolloin asumisvaatimusta voidaan pitää oikeutettuna edellytyksenä etuuden myöntämiselle. Taloudellisen tarpeen arvioimiseksi etuuden myöntämistä tulee edeltää hakijan käytettävissä olevien tulojen määrään perustuva tarveharkinta tai arvio siitä, onko hakijalla riittävä toimeentulo. Yleisenä edellytyksenä on, että etuus on täydentävä, korvaava tai lisäetuus jollekin tavanomaiselle sosiaaliturvaetuudelle kuten vanhuus- tai työkyvyttömyysetuudelle. Etuuksia ei myöskään rahoiteta vakuutusmaksuilla, vaan etuuden rahoituksen tulee olla järjestetty yksinomaan verovaroin.

Maahanmuuttajan erityistuki näyttäisi luonteensa ja tavoitteidensa perusteella täyttävän myös edellä mainitut komission kriteerit. Tämän perusteella saattaisi olla myös mahdollista esittää erityistuki sisällytettäväksi liitteeseen IIa. Liitemerkinnän toteutuessa tuki maksettaisiin vain henkilöille, jotka asuvat Suomessa ja täyttävät muut tuen saamisen edellytykset.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Toimeentulotukimenojen vähentäminen valtion talousarviossa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksista edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamista siten, että erityistuen aikaansaamisesta kunnille aiheutuva toimeentulotukimenojen aleneminen otetaan kokonaan huomioon korottamalla lain 17 pykälässä säädettyä kunnan omarahoitusosuutta asukasta kohden. Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi yhdessä tämän esityksen kanssa.

Erityistuen säätämisestä verovapaaksi etuudeksi tullaan antamaan erillinen hallituksen esitys.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki maahanmuuttajan erityistuesta

1 luku

Yleiset säännökset

1 §. *Lain tavoite.* Lain tavoitteena olisi turvata riittävä toimeentulo vanhuuden ja työkyvyttömyyden ajalta sellaiselle Suomessa asuvalle maahanmuuttajalle, joka ilmeisesti muutoin olisi jatkuvasti toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettun toimeentulotuen tarpeessa. Laki tulisi koskemaan sellaisia maahanmuuttajia, joiden eläketurva muodostuisi esimerkiksi lyhyen työhistorian tai Suomessa asutun ajan lyhyydestä johtuen niin alhaiseksi, että he joutuisivat muutoin turvautumaan jatkuvasti toimeentulotukeen. Toimeentulotuki on kuitenkin tarkoitettu lähinnä lyhytaikaiseksi tukimuodoksi eikä sitä ole tarkoituksenmukaista soveltaa pitkäaikaisia elämäntilanteita, kuten esimerkiksi vanhuutta ja työkyvyttömyyttä varten. Erityistuen tarkoituksena on korvata toimeentulotuki pitkäaikaisena etuutena. Erityistuella turvataisiin toimeentulo Suomessa asumista varten, eikä sitä siten maksettaisi Suomen ulkopuolelle. Erityistuki olisi tarveharkintainen sosiaalihuoltoon kuuluva etuus.

Suomessa asuminen määräytyisi kotikuntalain (201/1994) perusteella. Kotikuntalain 4 §:n 1 momentin mukaan Suomeen muuttavan henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hän tosiasiallisesti asuu Suomessa, hänellä on tarkoitus jäädä tänne asumaan ja hänellä on vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava voimassa oleva oleskelulupa, jos sitä häneltä vaaditaan. Vastaavasti henkilöä ei pidetä Suomessa asuvana, jos hän on muuttanut ulkomaille vuotta pidemmäksi ajaksi eikä hänellä ole elinolosuhteittensa perusteella kiinteämpää yhteyttä Suomeen kuin ulkomaiseen asuinmaahansa. Tilapäisen ulkomailla oleskelun vaikutuksesta erityistukeen on säädetty tämän lain 20 §:ssä.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohdassa mää-

riteltäisiin tässä laissa tarkoitettu maahanmuuttaja. Muualla lainsäädännössä ei ole maahanmuuttajan määritelmää. Maahanmuuttajalla tarkoitettaisiin tätä lakia sovellettaessa Suomeen muuttanutta 16 vuotta täyttäneä henkilöä, joka on asunut Suomessa vähemmän kuin kansaneläkelain 25 b §:ssä säädetyn täysimääräiseen kansaneläkkeeseen oikeuttavan ajan. Täysimääräiseen kansaneläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus henkilöllä, joka on asunut Suomessa 16 vuotta täytettyään mutta ennen eläkkeen alkamista yhteensä vähintään 40 vuotta. Täysimääräiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen on puolestaan oikeus henkilöllä, joka on asunut Suomessa vähintään 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Laskettaessa aikaa, jonka henkilö on asunut Suomessa, ei huomioida aikaa, jolloin henkilö on ollut alle 16-vuotias, oli täyttänyt 65 vuotta tai oli saanut vieraasta valtiosta kansaneläkettä vastaavaa eläkettä taikka kansaneläkelain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettua tai siinä lueteltuihin rinnastettavaa muuta jatkuvaa etuutta kuin perhe- tai huoltoeläkettä.

Pykälän 2 kohdassa määriteltäisiin työkyvytön henkilö. Työkyvyttömällä tarkoitettaisiin henkilöä, joka sairauden, vian tai vamman takia on kykenemätön tekemään tavalista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, mitä on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana. Työkyvyttömyyden määritelmä vastaisi kansaneläkelain 22 §:n 1 momentissa olevaa työkyvyttömyyden määritelmää. Jos henkilö saa kansaneläkelain mukaista asumisaikaan suhteutettua työkyvyttömyyseläkettä, olisi tarkoituksenmukaista, että myös erityistukea koskisi sama työkyvyttömyyden määritelmä. Näin ollen se, mikä katsotaan henkilön tavalliseksi tai muuksi siihen verrattavaksi työksi ja myös muut työkyvyttömyyttä koskevat tulkinnat olisivat yhteneväiset kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tulkintojen kanssa.

Pykälään ei ehdoteta otettavaksi kansan-

eläkelain 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyden määritelmää. Sen mukaan työkyvyttömänä pidetään aina pysyvästi sokeaa ja liikuntakyvyttöntä samoin kuin muutakin henkilöä, joka sairautensa, vikansa tai vammansa vuoksi on pysyvästi niin avuttomassa tilassa, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua. Määritelmä ei olisi tarpeellinen tässä laissa, koska esimerkiksi pysyvästi sokeat voivat olla täysipäiväisessä ansiotyössä ja tällaisella henkilöllä ei siten olisi ansiotulojensa johdosta tarvetta erityistukeen. Jos taas kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin mukainen henkilö katsottaisiin kykenemättömäksi tavalliseen työhönsä, voitaisiin erityistuki myöntää hänelle erityistukilain 2 §:n 2 kohdan työkyvyttömyys-määritelmän perusteella.

3 §. *Toimeenpano.* Lain toimeenpanoon kuuluvat tehtävät hoitaisi Kansaneläkelaitos.

2 luku

Erytystuen myöntämisedellytykset, määrä ja määrääytymisperusteet

4 §. *Erytystuen myöntämisedellytykset.* Etuuden nimi olisi maahanmuuttajan erityistuki. Erytystuki voitaisiin myöntää laissa säädetyin edellytyksin 65 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle. Työkyvyttömyyden perusteella erityistuki voitaisiin myöntää alle 65-vuotiaalle maahanmuuttajalle toistaiseksi tai määräajaksi.

Erytystuki voitaisiin myöntää maahanmuuttajalle, joka on laillisesti asunut Suomessa 16 vuotta täytettyään vähintään viiden vuoden yhdenjaksoisen ajan välittömästi ennen erityistuen alkamista. Yhdenjaksoisella asumisajalla tarkoitettaisiin samaa, mitä kansaneläkelain 23 §:ssä on säädetty yhdenjaksoisesta asumisajasta sellaisen henkilön osalta, joka ei ole Suomen kansalainen. Asumisaikavaatimuksesta johtuen erityistukea ei näin ollen voitaisi myöntää ennen kuin henkilö on täyttänyt 21 vuotta. Asumisaikavaatimus ei voisi täytyä osissa eikä aikaisemmin kuin välittömästi ennen erityistuen alkamista. Jos erityistuki lakkautettaisiin saajan muuttaessa ulkomaille vakinaisesti asumaan ja hän palaa myöhemmin Suomeen, tulisi asumisai-

kavaatimuksen täytyä uudelleen ennen kuin erityistuki voidaan uudelleen myöntää.

Lisäksi tuen saamisen edellytyksenä olisi, että hakija on taloudellisen tuen tarpeessa ja osoittaa hakeneensa Suomesta ja ulkomailta ne eläkkeet ja muut erityistukeen nähden ensisijaiset etuudet, joihin hänellä voisi olla oikeus. Erytystuki olisi siten eläkkeitä ja muita etuuksia täydentävä etuus. Jos hakijalla saat- taisi olla oikeus muihin, ensisijaisempiin etuuksiin, joiden avulla hänen toimeentulo- sa olisi turvattu kokonaan tai osittain, tulisi hänen hakea ensin niitä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, ettei maahanmuuttaja voi lykätä kansaneläkkeensä eikä työeläkkeensä ottamista. Koska toimeentulotuki olisi erityistukeen nähden viimesijainen etuus, ei erityistuen hakijalta voisi edellyttää toimeentu- lotuen hakemista. Jos muiden etuuksien tuoma toimeentulo ei olisi riittävä, voisi henkilö saada erityistukea. Koska maahanmuuttajan lähes kaikki tulot vähentäisivät erityistukea täysimääräisesti, olisi täyden erityistuen määrää pidettävä pääsääntöisesti riittävänä toimeentulona.

Osalla maahanmuuttajista saattaa olla oikeus eläkkeeseen entisestä kotimaastaan. Vaikka tällainen eläke voi olla määrältään vähäinen, olisi tarkoituksenmukaista, että hakija hakee hänelle kuuluvan eläkkeen myös entisestä kotimaastaan. Hakijan ei edellytet- täisi hakevan eläkettä tai muuta etuutta, jos hakemista olisi pidettävä kohtuuttomana. Jos on esimerkiksi selvää, että eläkkeen tai muun etuuden hakeminen ei johda eläkkeen tai etuuden myöntämiseen tai on olemassa jokin muu perusteltu syy, minkä vuoksi maahan- muuttajaa ei voida velvoittaa hakemaan etuutta muualta, ei hakemista voitaisi vaatia. Muuna perusteltuna syynä voisi olla esimerkiksi se, että eläkkeen hakeminen entisestä kotimaasta aiheuttaisi kohtuuttomia rahallisia tai muita menetyksiä. Tilanteet olisi harkittava tapauskohtaisesti.

5 §. *Erytystuki työkyvyttömyyden perusteella.* Työkyvyttömyyden perusteella erityistuki voitaisiin myöntää niin pitkäksi ajaksi, kuin hakijan arvioidaan olevan lain 2 §:n 2 kohdan mukaisesti työkyvyttö. Erytistu- kea määrääjäksi myönnettäessä Kansaneläke- laitoksen olisi varmistettava, että hakijalle on laadittu hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Eri-

tyistuki voitaisiin myöntää myös siltä ajalta, kun edellä mainitun suunnitelman tekeminen kestää. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 22 b §:n 1 momenttia.

Tarkoitus on, että päätökset työkyvyttömyyden perusteella myönnettävistä erityistuen tapaan Kansaneläkelaitoksen keskushalinnossa.

6 §. *Erityistuen määrä.* Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin erityistuen määrästä. Myönnettävän erityistuen määrä olisi täysimääräisen erityistuen ja 7 §:n mukaisen vuositulon erotus. Näin ollen henkilön tulot otettaisiin huomioon erityistuen määrää vähentävänä tekijänä.

Pykälän toisen momentin mukaan täysimääräinen erityistuki olisi ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 715,12 euroa vuodessa. Toisessa kuntaryhmässä täysimääräinen erityistuki olisi 5 477,40 euroa vuodessa.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin avioliitossa olevan erityistuen määrästä. Avioliitossa olevan täysimääräinen erityistuki olisi ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 028,48 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 4 826,04 euroa vuodessa. Pykälän 2 ja 3 momentit vastaisivat asiallisesti kansaneläkelain 24 §:ää.

Erityistuen täysi määrä vastaisi kansaneläkkeen täyttä määrää ja määrät säädettäisiin vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasoisina kuten kansaneläkelaisissa (kansaneläkeindeksi 2001 = 1302). Vuosittaisten indeksitarkistusten vuoksi poikkeamia erityistuen ja kansaneläkkeen täysistä määristä ei näin ollen tapahtuisi vaan määrät pysyisivät vuosittain samoina. Tämä on tarkoituksenmukaista, koska määrien poikkeaminen aiheuttaisi eriarvoisuutta eri saajaryhmissä. Asumisaikaan suhteutettu kansaneläke ja maahanmuuttajan erityistuki eivät yhdessä voisi ylittää täyden kansaneläkkeen määrää, koska kansaneläke vähennettäisiin täysimääräisesti erityistuen määrästä.

Erityistukea myönnettäisiin sen kunnan kuntaryhmän mukaisena, jossa henkilö asuu erityistuen alkamisajankohtana. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 25 §:n 3 momentin ensimmäistä lausetta.

Kuntaryhmistä olisi voimassa, mitä kansaneläkelain 25 §:n 4 momentissa säädetään.

Valtioneuvosto jakaa kunnat elinkustannusten kalleuden mukaan kahteen ryhmään enintään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Kuntaryhmyksestä on voimassa valtioneuvoston päätös kuntien yleisen kalleusluokituksen vahvistamisesta (1090/1999), joka on voimassa vuoden 2003 loppuun saakka.

7 §. *Huomioon otettavat tulot ja omaisuus (vuositulo).* Erityistuessa on tarkoitus soveltaa tiukkaa tuloharkintaa ja myös omaisuus vaikuttaisi erityistuen määrään. Erityistukea myönnettäessä otettaisiin myönnettävän tuen määrään vaikuttavina tekijöinä huomioon henkilön käytettävissä olevat tosiasialliset tulot, jotka hänen arvioitaisiin jatkuvasti tai toistuvasti vuosittain saavan. Jatkuvana tulona pidettäisiin vähintään 6 kuukauden ajalta saatavaa tuloa. Käytettävissä olevilla tosiasiallisilla tuloilla tarkoitetaan tuloja veron ennakonpidätyksen jälkeen. Täysimääräisestä erityistuesta vähennettäisiin kaikki henkilön nettotulot etuoikeutettuja tuloja lukuun ottamatta. Kertaluonteisia tuloja ei otettaisi huomioon erityistuen suuruutta määrättäessä. Sellaiset tulot, jotka toistuvat vuosittain, otettaisiin sen sijaan tulona huomioon. Lisäksi otettaisiin huomioon puolison vastaavat tulot siltä osin, kuin nämä tulot ylittävät hakijan asuinpaikan mukaan määräytyvän kuntaryhmän mukaisen, avioliitossa olevan henkilön erityistuen täyden määrän. Puolison tulot vähennettäisiin maahanmuuttajan erityistuesta siltä osin, kuin ne ylittävät joko 5 028,48 euroa tai 4 826,04 euroa vuodessa erityistuen hakijan kuntaryhmästä riippuen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin etuoikeutetuista tuloista. Vaikka erityistuki olisi tiukasti tulosidonnainen, ei tiettyjä tuloja kuitenkaan tulojen erityisen luonteen vuoksi otettaisi huomioon erityistuen suuruutta määrättäessä. Tulona ei ensinnäkään otettaisi huomioon toimeentulotukilain mukaista toimeentulotukea. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, joten sitä ei tukijärjestelmien välisten suhteiden johdosta tulisi ottaa huomioon erityistuen suuruutta määrättäessä. Tukijärjestelmien toimivuuden vuoksi myös kukaan valtion tai kunnan varoista suoritettavaa asumistukea ei otettaisi huomioon erityistuen suuruutta määrättäessä. Valtion ja kunnan varoista suoritettavat asumistuet myönnetään asumisen tukemiseksi eli asumisesta aiheutu-

vien kustannusten korvaamiseksi, joten niitä ei olisi perusteltua ottaa huomioon erityistuen määrää laskettaessa.

Lapsikorotukset sekä lapsilisä myönnetään lapsen, ei maahanmuuttajan elatusta varten, minkä vuoksi niitä ei vähennettäisi erityistuesta. Eläkkeensaajien hoitotuki on erityisten kustannusten korvaus, jolloin ei ole tarkoituksenmukaista vähentää sitä erityistuesta. Myös muu sairauden tai vamman perusteella maksettava korvaus, joka estää eläkkeensaajien hoitotuen saamisen, olisi etuoikeutettua tuloa. Tällaisia olisivat esimerkiksi tapaturmavakuutuslain (608/1948), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilasvammalain (404/1948) ja liikennevakuutuslain (279/1959) mukaiset sairauden tai vamman perusteella maksettavat tai näitä vastaavat korvaukset. Vastaavia korvauksia olisivat esimerkiksi edellä mainittuja lakeja edeltävien lakien mukaiset sekä ulkomailta maksettavat vastaavat korvaukset. Muuna vastaavana korvauksena voitaisiin pitää myös esimerkiksi opaskoiraalisää.

Tulo voisi olla myös luonteensa perusteella etuoikeutettua. Rintamalisä ja ylimääräinen rintamalisä myönnetään rintamasotilaille tai rintamapalvelukseen osallistuneelle henkilölle. Tällaista tuloa olisi kohtuutonta vähentää erityistuesta. Samalla perusteella säädettäisiin etuoikeutetuksi tuloksi myös eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille maksettava rintama-avustus, josta annetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetus. Asetuksen mukaan rintama-avustus maksetaan kertasuorituksena. Rintama-avustus olisi kuitenkin perusteltua säätää erityistuksessa etuoikeutetuksi tuloksi, koska se maksetaan käytännössä toistuvasti vuosittain.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin omaisuuden huomioon ottamisesta erityistuen suuruutta määrättäessä. Vuosituloksi katsottaisiin kahdeksan prosenttia siitä määrästä, joka ylittää 13 205 euroa henkilön omaisuuden arvosta tai jos hän on avioliitossa, puolisoiden yhteisestä omaisuudesta 21 128 euroa. Omaisuudeksi katsottaisiin henkilön netto-omaisuus eli varallisuudesta vähennettäisiin velat. Vuosituloa arvioitaessa omaisuudeksi ei luettaisi henkilön omassa käytössä olevaa asuntoa. Muunlainen omaisuus otettaisiin huomioon erityistuen määrää lasketta-

essa. Talletukset ja sijoitustilit arvioitaisiin niiden todelliseen määrään, kuitenkin siten, että summasta vähennetään kohtuullinen määrä, tuen hakijan käyttövarat. Yhtenäisen käytännön mukaisesti käyttövaroina vähennettäisiin 2 000 euroa ja vähennys tehtäisiin kummankin puolison talletuksista erikseen.

Erityistuen saaja tai hakija olisi velvollinen ilmoittamaan omistamansa omaisuuden. Omaisuuden arvioimisessa voitaisiin käyttää apuna myös mm. verottajalta saatavia tietoja. Omaisuuden huomioon ottaminen erityistuen määrässä vastaisi eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:ssä säädettyä omaisuuden huomioon ottamista eläkkeensaajien asumistuessa.

Jos henkilö saisi kansaneläkelain 25 a §:n 2 momentin mukaista varhennettua vanhuuseläkettä, otettaisiin eläke tuloksi sen suuruisena, kuin se olisi, jos sitä ei olisi varhennettu. Tuloksi luettavaan eläkkeeseen lisättäisiin näin ollen varhennusvähennystä vastaava määrä ja henkilön asumisaikaan suhteutetun kansaneläkkeen suhteutuskertoimen määrä laskettaisiin sen suuruisena kuin se laskettaisiin, jos eläke olisi alkanut 65 vuoden iän täyttymistä seuraavan kuukauden alusta. Jos henkilön saama varhennettu vanhuuseläke otettaisiin huomioon sen suuruisena, kuin se henkilölle maksetaan, johtaisi se siihen, että henkilö voisi saada kansaneläkkeen varhennusvähennystä vastaavan osuuden erityistuesta. Maahanmuuttaja olisi tällöin edullisemmassa asemassa kuin suhteuttamatonta kansaneläkettä varhennettuna saava henkilö.

8 §. *Yhteistalous.* Jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (avoliitto), erityistukea määrättäessä sovellettaisiin, mitä tässä laissa on säädetty puolisoista. Avioliitossa olevia henkilöitä koskevia säännöksiä sovellettaisiin näin ollen avioliitossa oleviin. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 28 §:n 2 momenttia.

Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan avioliitossa olevaan henkilöön rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n 3 ja 4 momentin perusteella. Avioliittoon ei rinnastettaisi samaa sukupuolta olevien henkilöiden yhteistaloudessa asumista, jos parisuhdetta ei ole rekisteröity.

Jollei avioliitossa olevalla henkilöllä ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen

erityistukeaan määrättäessä sovellettaisiin, mitä tässä laissa on säädetty sellaisen henkilön erityistuesta, joka ei ole avioliitossa. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 28 §:n 1 momenttia. Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan avioliitossa olevaan henkilöön.

9 §. *Erityistuen pienin maksettava määrä ja pyöritys.* Erityistukea ei maksettaisi, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 10,76 euroa. Erityistukea ei jäisi maksettavaksi, jos henkilön saamien vuositulojen johdosta erityistuki alenisi alle edellä mainitun euromäärän. Momentissa oleva pienimmän maksettavan erityistuen määrä olisi sama kuin kansaneläkelain 23 a §:ssä oleva pienimmän maksettavan kansaneläkkeen määrä ja se olisi vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasossa. Näin ollen määrät eivät indeksikorotusten johdosta poikkeaisi vuosittain toisistaan eivätkä näin ollen aiheuttaisi eriarvoisuutta eri saajaryhmissä. Erityistuen määrääytymiseen vaikuttavat vuotuiset tulo- ja omaisuuserät pyöristettäisiin lähimpään euroon.

3 luku

Erityistuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

10 §. *Erityistuen hakeminen.* Erityistukea haettaisiin Kansaneläkelaitokselta, joka esityksen mukaisesti hoitaisi maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Erityistuen hakijan olisi annettava erityistuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, mitä tietoja hakemuksessa olisi annettava.

Jos erityistuen saaja tai hakija sairauden, vanhuudenheikkouden tai muun sellaisen syyn takia ei pystyisi itse hakemaan erityistukea tai muutoin huolehtimaan erityistukea koskevista eduistaan ja oikeuksistaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, voisi Kansaneläkelaitoksen hyväksymä tuen saajan tai hakijan lähiomainen tai muukin henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, käyttää puhevaltaa tuen saajan tai hakijan puolesta erityistukea koskevassa asiassa.

Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 35 §:n 1 ja 2 momenttia.

11 §. *Työkyvyttömyyden selvittäminen.* Työkyvyttömyyden perusteella tehdyn erityistukihakemuksen ratkaisemista varten olisi Kansaneläkelaitokselle toimitettava hakijan terveydentilasta lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- ja kuntoutussuunnitelman. Kansaneläkelaitos voisi kuitenkin kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai jos siihen olisi muu erityinen syy. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkeasetuksen 50 §:n 2 momenttia.

Erityistuen hakija olisi velvollinen käymään työkyvyttömyyden selvittämistä tai uudelleen arvioimista varten tutkittavana Kansaneläkelaitoksen määräämän lääkärin luona tai Kansaneläkelaitoksen määräämässä sairaalassa. Kansaneläkelaitos suorittaisi tutkimuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 36 §:n 1 momenttia ja 46 §:n 2 momenttia.

12 §. *Hakemuksen hylkääminen eräissä tilanteissa.* Erityistukihakemus voitaisiin hylätä, jos tuen hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voitaisiin vaatia, tai jos työkyvyttömyyden perusteella haetun erityistuen hakija ei noudata lääkärintutkimuksen toimitamista koskevaa määräystä. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 37 §:ää.

13 §. *Erityistuen myöntäminen.* Erityistuki myönnettäisiin myöntämisedellytysten täyttymistä seuraavan kuukauden alusta. Sitä ei kuitenkaan voisi saada pitemmältä aikaa takautuvasti kuin hakemiskuukauden alusta lukien.

14 §. *Erityistuen alkaminen eräissä tilanteissa.* Työkyvyttömyyden perusteella myönnetty erityistuki alkaisi aikaisintaan sen kuukauden alusta lukien, jota edeltäneen kuukauden aikana hakijalla on viimeksi ollut oikeus sairauden, vian tai vamman perusteella sairausvakuutuslain (364/1963) 15 §:n 1 tai 3 momentin nojalla päivärahaan. Jos oikeutta päivärahaan ei ole ollut, oikeus työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan erityistukeen alkaisi kuitenkin vasta, kun sairausvakuutuslain 19 §:ssä tarkoitettua aikaa vastaa-

va aika on päättynyt. Tämä ei kuitenkaan koskisi hakijaa, jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin hän on täyttänyt 15 vuotta. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 39 §:n 3 momenttia.

15 §. *Eryistuen maksaminen.* Eryistuki maksettaisiin kuukausittain saajan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös poikkeuksellisesta maksamismenettelystä. Eryistuki voitaisiin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei olisi mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn. Tilanteilla, joissa tilille maksaminen ei ole mahdollista, tarkoitettaisiin esimerkiksi pankkilakon aiheuttamaa estettä normaalille maksatukselle. Eryistuenä syynä voitaisiin pitää myös maksatuksessa tapahtunutta virhettä tai muuta häiriötä. Eryistuen syyn vaikutuksen poikkeukselliseen menettelyyn arvioisi Kansaneläkelaitos. Eryistuen saajan esittäessä poikkeamista säännönmukaisesta menettelystä hänen edellytettäisiin esittävän vaatimuksensa tueksi selvitystä, jonka perusteella voitaisiin ratkaista, onko kysymyksessä sellainen erityinen syy, joka on hyväksyttävissä. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset maksupäivästä. Tarkoitus olisi, että erityistuki maksettaisiin jokaisen kuukauden 22. päivänä.

16 §. *Eryistuen väliaikainen maksaminen.* Jos erityistukea myönnettäessä hakijalla on vireillä eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta koskeva hakemus, voitaisiin erityistuki maksaa väliaikaisena. Jos esimerkiksi erityistuen hakijan entisessä kotimaassa olevan eläkkeen käsittely kestäisi kauan, tulisi erityistuki voida maksaa väliaikaisena maahanmuuttajan toimeentulon turvaamiseksi.

Jos erityistuessa tulona huomioon otettavasta eläkkeestä, korvauksesta, avustuksesta tai muusta jatkuvasta erityistuen määrään vaikuttavasta etuudesta on muutoksenhaku vireillä, voitaisiin erityistuki maksaa väliaikaisena myös tällöin.

Kun eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta koskeva hakemus on ratkaistu, annettaisiin erityistuesta lopullinen päätös.

Eri etuuksia ei olisi tarkoituksenmukaista luetella yksityiskohtaisesti, koska erityistuen määrään vaikuttavat henkilön muut eläkkeet, korvaukset, avustukset ja etuudet, lukuun ottamatta henkilön 7 §:n 2 momentissa säädettyjä etuoikeutettuja tuloja.

17 §. *Periminen eräissä tapauksissa.* Jos erityistuen saajalle myönnettäisiin takautuvasti eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta, voisi Kansaneläkelaitos periä samalta ajalta liikaa maksetun erityistuen määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai muusta etuudesta. Jos erityistuen saaja katsottaisiin takautuvasti oikeutetuksi johonkin ensisijaisempaan etuuteen, olisi erityistukea maksettu liikaa. Eryistuen takaisinperinnän sijasta olisi tarkoituksenmukaisempaa periä liikaa maksettu tuki takautuvasta muusta eläkkeestä tai etuudesta suoraan sen maksajalta. Mikäli liikaa maksettua erityistukea ei saataisi perittyä takautuvasti maksavan etuuden maksajalta, sovellettaisiin normaaleja takaisinperintäsäännöksiä. Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava työeläkelaitokselle tai muulle etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai muun etuuden maksamista, että eläke tai etuus tai osa siitä olisi maksettava Kansaneläkelaitokselle.

4 luku

Eryistuen tarkistaminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

18 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Eryistuen saajan olisi ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle avioliiton solmimisesta, avioliiton purkamisesta, erityistukeen vaikuttavissa tuloissa ja omaisuudessa tapahtuneesta muutoksesta, ulkomailla oleskelustaan, asuinkunnan muuttamisesta, laitoshoitoon joutumisestaan sekä muista erityistukeen vaikuttavista olosuhteiden muutoksista. Edellä mainituilla muutoksilla saattaisi olla vaikutusta erityistuen määrään. Muu erityistukeen vaikuttavan olosuhteen muutos olisi esimerkiksi kuntaryhmän muutos. Avoliitto ja rekisteröity parisuhde rinnastettaisiin avioliittoon. Näin ollen erityistuen saajan olisi ilmoitettava Kansanelä-

kelaitokselle avoliiton solmimisesta, parisuhteen rekisteröinnistä sekä avoliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumisesta.

Erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saava olisi lisäksi velvollinen ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle terveydentilansa ja työkykynsä olennaisesta parantumisesta sekä ryhtymisestä työhön, jota ei ole pidettävä satunnaisena. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkeasetuksen 53 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa. Mikäli tuen saaja laiminlöisi edellä mainitun velvoitteen, voisi 24 tai 32 § tulla sovellettavaksi.

19 §. *Erityistuen tarkistaminen.* Erityistuen määrä tarkistettaisiin kerran vuodessa (vuositarkistus). Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tarkistuksen suorittamisesta. Tarkoitus on, että tarkistus suoritettaisiin kaikkien tuensaajien osalta samanaikaisesti pääsääntöisesti huhtikuussa. Verohallitus antaa vuosittain päätöksen kunkin vuoden ennakonpidätysperusteiden voimaantulosta. Viimeistään maaliskuussa sovelletaan uusia ennakonpidätysperusteita. Tämän vuoksi vuositarkistus olisi tarkoituksenmukaista suorittaa huhtikuussa, jolloin erityistuen määrään vaikuttavien tuen saajan muiden nettotulojen määrä on tiedossa. Jotta esimerkiksi määräaikaiset erityistuet eivät tulisi tarkistettavaksi lyhyin aikavälein määräajan jatkamisen ja uusien ennakonpidätysperusteiden vuoksi, voitaisiin ennakonpidätysperusteiden vuoksi tehtävä tarkistus tehdä määrääjän jatkamisen yhteydessä, mikäli tarkistusten väli olisi tullut olemaan korkeintaan muutama kuukausi. Näin ollen esimerkiksi tällaisissa tapauksissa voitaisiin pääsäännöstä eli huhtikuussa tehtävästä tarkistuksesta poiketa tarkoituksenmukaisuussyistä.

Vuositarkistuksen lisäksi erityistuen määrä tarkistettaisiin, kun erityistukeen vaikuttava vuositulo on noussut vähintään 734 euroa tai alentunut vähintään 367 euroa. Erityistuen tarkistaminen tulojen muutoksen vuoksi edellyttäisi siten tietyn suuruista tulojen nousua tai laskua. Tämä estäisi jatkuvien tarkistusten tekemistä tulojen pienempien muutosten vuoksi. Vuositulojen nousu laskettaisiin kuukausitulojen nousun kautta. Mikäli henkilön kuukausitulot nousisivat, laskettaisiin aiheuttaako se vuositasolla niin suuren nousun, että erityistuki tulee tarkistaa. Tarkistus vuositu-

lon alenemisen johdosta tehtäisiin helpommin kuin erityistuen tarkistus vuositulon nousun vuoksi. Tämä olisi erityistuen saajan kannalta kohtuullista. Vuositulon nousun ja alentumisen rahamäärät vastaisivat eläkkeensaajien asumistuen vuositulon nousurajaa ja alenemisrajaa. Rahamäärät vastaisivat vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasoa kuten vastaavat rahamäärät eläkkeensaajien asumistukiasetuksessa.

Erityistuki tarkistettaisiin lisäksi myös silloin, kun tuen saajan kansaneläke tai perhe-eläkelain (38/1969) mukainen perhe-eläke tarkistetaan.

Erityistuen täysi määrä on 6 §:n mukaan eri suuruinen riippuen siitä, onko maahanmuuttaja avioliitossa vai ei. Erityistuki tarkistettaisiin, kun erityistuen saaja solmii avioliiton tai avioliitto purkautuu. Avoliiton ja rekisteröidyn parisuhteen rinnastuessa avioliittoon, tulisi erityistuki tarkistaa myös, kun erityistuen saaja solmii avoliiton tai rekisteröi parisuhteensa taikka kun avoliitto tai rekisteröity parisuhde purkautuu.

Erityistuen täysi määrä on 6 §:n mukaan riippuvainen myös kuntaryhmästä. Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin erityistuen tarkistamisesta kuntaryhmän muutoksen vuoksi. Erityistuki tarkistettaisiin, kun erityistuen saaja on kuuden kuukauden ajan yhdenjaksoisesti asunut eri kuntaryhmään kuuluvassa kunnassa, kuin se kunta, jonka kuntaryhmän mukainen hänen erityistukensa on. Kohta vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 32 §:ää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuen tarkistamisajankohdasta. Erityistuki tarkistettaisiin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saava täyttää 65 vuotta, tarkistettaisiin erityistuki 65 vuoden iän täyttymistä seuraavan kuukauden alusta 65 vuotta täyttäneelle maksettavaksi erityistueksi.

Jos erityistuen korottamisen edellytykset ovat Kansaneläkelaitoksen tiedossa, voitaisiin korotus myöntää myös ilman hakemusta.

20 §. *Erityistuki ulkomailla oleskelun aikana.* Erityistukea maksettaisiin tilapäisen ulkomailla oleskelun ajalta, kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jonka aikana oleskelu on kestänyt, yhteensä 90 päivää kalenteri-

vuoden aikana. Tämän jälkeen tukea ei maksettaisi kyseisenä kalenterivuonna niiltä kuukausilta, joiden aikana tuen saaja oleskelee ulkomailla. Tuen saajan katsottaisiin oleskelevan ulkomailla, jos hän on ollut ulkomailla vähintään yhden vuorokauden.

Jos henkilö oleskelisi 90 päivän täyttymisen jälkeen ulkomailla saman kalenterivuoden aikana, ei erityistukea lakkautettaisi, vaan kyse olisi tuen maksamisen keskeyttämisestä. Tuki keskeyttäisiin niiden kuukausien ajaksi, joiden aikana henkilö oleskelee ulkomailla. Perusteettomasti maksetun tuen perintä tuen saajalta hoidettaisiin normaalina takaisinperintänä.

Tuen maksaminen aloitettaisiin tuen saajan Suomeen paluuta seuraavan kuukauden alusta. Mikäli henkilö oleskelisi keskeyttämistä seuraavan vuodenvaihteen aikana tilapäisesti ulkomailla, keskeytetyn tuen maksaminen aloitettaisiin kuitenkin seuraavan kalenterivuoden alusta, koska kalenterivuoden aikana tuen saaja voisi oleskella ulkomailla enintään 90 päivää etuutta menettämättä.

Pykälän 2 momentin mukaan mainitusta 90 päivän ajasta voitaisiin poiketa erityisen painavasta syystä. Erityisen painavana syynä voitaisiin pitää esimerkiksi erityistuen saajan oleskelua sellaisessa maassa, johon julistetaan hätätila oleskelun aikana. Myös matkustusasiakirjojen häviäminen tai muu vastaava syy saattaisi myös aiheuttaa pakottavan tilanteen erityistuen saajalle jäädä ulkomaille suunniteltua pidempään. Erityisen painavaa syytä tulisi harkita tapauskohtaisesti.

21 §. *Erityistuki laitoshoidon aikana.* Erityistukea vähennettäisiin, kun tuen saaja on ollut kansaneläkelain 42 a §:ssä tarkoitettussa laitoshoidossa yli kolme kuukautta siltä osin, kun tuki ylittäisi yhdessä maksettavan kansaneläkkeen kanssa tuen saajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 251,42 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 231,66 euroa kuukaudessa sekä avioliitossa olevalla tuen saajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 226,81 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 209,95 euroa kuukaudessa. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 42 b §:n 1 momenttia. Rahamäärät olisivat vuoden 2001 kansaneläkeindeksin tasossa kuten kansaneläkelaisissa. Poikkeaminen kansaneläkelain mukaisesta tasosta aiheuttaisi eriarvoisuutta eri saaja-

ryhmissä. Kansaneläkelain 42 a §:ssä määritellään laitoshoidon. Olisi tarkoituksenmukaista, että myös erityistuen määrää vähennettäisiin laitoshoidon vuoksi. Mikäli erityistuen saaja saisi samaan aikaan asumisaikaan suhteutettua kansaneläkettä, olisi erityistuesta, ilman siitä tehtävää laitoshoidovähennystä, mahdollista saada laitoshoidon vuoksi kansaneläkkeestä puuttuva osuus. Tämä asettaisi suhteuttamatonta kansaneläkettä saavat huonimpaan asemaan erityistukea saaviin nähdessä.

Jos erityistukea ja kansaneläkettä saavan etuuksia ei laskettaisi yhteen laskettaessa erityistukea laitoshoidon ajalle, voisi henkilö, joka saisi molempia etuuksia alle laitoshoidorajan, olla paremmassa asemassa kuin pelkkää kansaneläkettä saava henkilö. Hän saisi tällöin molemmat etuudet, joiden yhteismäärä voisi nousta yli laitoshoidoa koskevien määrien, kun taas pelkkää kansaneläkettä saava saisi korkeintaan 1 momentissa mainitun määrän kansaneläkettä, sen ylittävältä osalta kansaneläkettä ei makseta.

Kolmannen momentin mukaan jos laitoshoidossa olevalle tuen saajalle maksetaan eläkkeensaajien asumistukea, ei 1 momenttia sovellettaisi. Momentti vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 42 b §:n 2 momenttia.

Erityistuen saajalla olisi oikeus hakea muutosta tuen tarkistamista koskevaan päätökseen.

22 §. *Erityistuki rangaistuksen täytäntöönpanon aikana.* Rangaistuksen täytäntöönpanoa varten rangaistuslaitoksessa tai vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain (317/1953) 1 §:ssä tarkoitettussa pakko-laitoksessa olevan erityistuen saajan tuki keskeyttäisiin sen jälkeen, kun vankeusrangaistusta tai sen ohella suoritettavaa sakon muuntorangaistusta on suoritettu kolme kuukautta. Jos rangaistuksen täytäntöönpanoa välittömästi edeltänyt tutkintavankeusaika vähennetään rangaistuksesta, keskeyttäisiin erityistuki vastaavasti, kun rangaistuksen täytäntöönpanon ja vähennyksen yhteenlaskettu aika on kestänyt kolme kuukautta, aikaisintaan kuitenkin rangaistuksen suorittamisen laskettua alkamisajankohtaa seuraavan kuukauden alusta.

Erityistukea, joka on ollut keskeytyneenä 1 momentissa mainitusta syystä, ryhdyttäisiin

maksamaan seuraavan kuukauden alusta lukien, joka lähinnä seuraa vapausrangaistuksen tai pakkolaitoshoidon päättymistä.

Siltä ajalta, jolta erityistuki olisi keskeytettävä 1 momentissa mainitusta syystä, voitaisiin erityistuki määrätä maksettavaksi tuen saajan puolisolle ja 16 vuotta nuoremmille lapsille ja sitä vanhemmille työkyvyttömille lapsille, jos heidän elatuksensa on riippuvainen erityistuesta. Erityistuen saajalla olisi oikeus hakea muutosta erityistuen keskeyttämistä ja erityistuen maksamista elatuksesta riippuvaisille koskevaan päätökseen. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 42 §:ää.

23 §. *Erityistuen maksaminen kunnan toimielimelle.* Jos erityistuen maksamista tuen saajalle itselleen ei voitaisi pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, voisi Kansaneläkelaitos erityistuen saajan suostumuksella päättää, että tuki maksetaan tuen saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi tuen saajan ja hänen 22 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omaistensa huoltoon. Näin maksettua erityistukea ei saisi vastoin tuen saajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta erityistuki olisi maksettu. Pykälä vastaisi asiallisesti kansaneläkelain 44 §:ää.

24 §. *Erityistuen väliaikainen keskeyttäminen.* Erityistuen maksaminen voitaisiin väliaikaisesti keskeyttää tai erityistuen määrää väliaikaisesti vähentää, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos olisi perusteltua syytä olettaa, että erityistuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 11 §:n 2 momentin tai 18 §:n mukaista velvoitusta erityistukioikeuden tarkistamiseksi ei noudateta. Jos erityistuen saaja ei noudattaisi tämän lain 11 §:n 2 momentin velvoitusta käydä työkyvyttömyyden selvittämistä tai uudelleen arvioimista varten Kansaneläkelaitoksen määräämän lääkärin luona tai Kansaneläkelaitoksen määräämässä sairaalassa, voitaisiin erityistuki väliaikaisesti keskeyttää tai sen määrää vähentää. Samoin jos tuen saaja ei ole noudattanut lain 18 §:n mukaista velvoitusta ilmoittaa erityistukeen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta ja

Kansaneläkelaitos olisi saanut esimerkiksi tiedon työeläkelaitokselta tuen saajalle myönnetystä työeläkkeestä, voitaisiin erityistuki väliaikaisesti keskeyttää tai sen määrää väliaikaisesti vähentää. Ilman asianosaisen kuulemista asiaa ei voitaisi lopullisesti ratkaista.

Määräajaksi myönnetty erityistuki voitaisiin lisäksi keskeyttää, jos on perusteltua syytä olettaa, että tuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta ja tuki olisi lakkautettava. Väliaikaisella tuen keskeyttämisellä tai määrän vähentämisellä voitaisiin liikamaksua syntymisen estää tai sen määrää vähentää.

Väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea muutosta.

25 §. *Erityistuen lakkauttaminen.* Jos erityistuen saaja muuttaa ulkomaille vakinaisesti asumaan, erityistuki lakkautettaisiin muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien. Koska erityistuki olisi tarkoitettu ainoastaan Suomessa vakinaisesti asuvalle maahanmuuttajalle, tukea ei maksettaisi ulkomaille. Pykälän 2 momentin mukaan erityistuki lakkautettaisiin seuraavan kuukauden alusta lukien, kun tuen saajan olosuhteissa on tapahtunut sellainen muutos, jonka mukaan tuen saamiseen edellytykset eivät enää täytyisi. Jos esimerkiksi erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saava tulisi työkykyiseksi, tulisi erityistuki lakkauttaa työkykyiseksi tuloa seuraavan kuukauden alusta lukien.

26 §. *Erityistuen alentaminen.* Jos maahanmuuttaja tai hänen puolisonsa olisi lahjoittanut omaisuuttaan tai muulla tavalla heikentänyt taloudellista asemaansa taikka ryhtynyt muuhun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että erityistukea myönnettäisiin virheellisin perustein, tukea ei myönnettäisi tai se myönnettäisiin sen suuruisena kuin se olisi ollut ilman tällaista menettelyä tai toimenpidettä. Muuna toimenpiteenä voitaisiin pitää esimerkiksi tulojen salaamista tai erityistukeen vaikuttavan etuuden hakemisen laiminlyömistä. Tällöin erityistukihakemus tulisi hylätä, tuki lakkauttaa taikka tuen määrää tarkistaa.

Tuen epääminen tai alentaminen voisi kestää enintään kolmen vuoden ajan.

5 luku

Muutoksenhaku ja takaisinperintä

27 §. *Muutoksenhaku.* Kansaneläkelaitoksen erityistukea koskevaan päätökseen tyytymätön saisi hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Tarkastuslautakunnan päätöksen tyytymätön saisi hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella. Näin ollen muutoksenhakuoikeutta ei olisi kansainvälisten sopimusten vaatimalla tavoin millään tavoin rajoitettu ja muutoksenhaku olisi erityistukea koskevaan päätökseen kaksiportainen. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

Pykälän ensimmäisessä ja toisessa momentissa tarkoitettu valituskirjelmä olisi toimitettava Kansaneläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia olisi lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälä vastaisi kansaneläkelain 73 §:ää.

28 §. *Itseoikaisu.* Jos Kansaneläkelaitos hyväksyisi kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen olisi annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saisi hakea muutosta siten, kun 27 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteensa olevaa päätöstä ensimmäisessä momentissa mainituin tavoin, sen olisi 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kansaneläkelaitos voisi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, Kansaneläkelaitoksen olisi ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea muutosta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettua määräajasta voitaisiin poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen

sitä edellyttäisi. Lisäselvityksen hankkimisesta olisi tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto olisi kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Pykälä vastaisi kansaneläkelain 73 a §:ää.

29 §. *Valituksen myöhästyminen.* Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusosoikeudelle annettava valitus olisi saapunut 27 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voisi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästyminen on ollut painavia syitä. Pykälä vastaisi kansaneläkelain 73 b §:ää.

30 §. *Päätöksen poistaminen.* Jos erityistukea koskeva lainvoimainen päätös perustuisi väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka olisi ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voisi Kansaneläkelaitoksen esityksestä tai asianomaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianomaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen Kansaneläkelaitos voisi, kunnes asia olisi uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmeni uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen olisi tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voisi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää etuuden aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosoikeus voisivat menetellä vastaavasti muutoksenhakua käsitellessään. Päätökseen saisi hakea muutosta siten kuin 27 §:ssä säädetään.

Pykälä vastaisi kansaneläkelain 74 §:ää.

31 §. *Päätöksen oikaiseminen.* Jos erityistuen saajalle olisi takautuvasti myönnetty kansaneläkelain 26 §:n 1 tai 5 momentissa tarkoitettu etuus tai tällaista etuutta olisi korotettu, Kansaneläkelaitos voisi riippumatta siitä, mitä 30 §:ssä säädettäisiin, asianosaista kuultuaan käsitellä asian uudelleen. Kansaneläkelain 26 §:n 1 momentissa luetellaan esimerkiksi työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjä- tai luottamustoimintaan perustuvat eläkkeet ja perhe-eläkkeet. Kansaneläkelain

26 §:n 5 momentissa rinnastetaan 1 momentin mukaisiin etuuksiin ulkomailta maksettava vastaava jatkuva etuus ja kansaneläkettä tai perhe-eläkelain mukaista eläkettä vastaava jatkuva etuus, ellei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.

Pykälä vastaisi kansaneläkelain 74 c §:ää.

32 §. *Takaisinperintä.* Jos erityistukea olisi maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, olisi liikaa maksettu tuki perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voitaisiin luopua joko kokonaan tai osittain, jos tämä katsottaisiin kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen olisi johtunut erityistuen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä olisi vähäinen.

Takaisinperittävä määrä voitaisiin kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaminen voitaisiin kuitenkin kohdistaa vain erityistukeen, kansaneläkkeeseen tai perhe-eläkelain mukaiseen perhe-eläkkeeseen.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saataisiin panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Pykälä vastaisi kansaneläkelain 88 a §:ää.

6 luku

Erinäiset säännökset

33 §. *Tietojensaantioikeus.* Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä olisi oikeus saada pyynnöstä salsapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista tai muuten tämän lain mukaisen yksittäisen tehtävän täytäntöönpanoa varten välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuutuslaitokselta sekä muulta eläkkeen tai korvauksen myöntäjältä tai maksajalta, potilasvakuutus- ja liikennevakuutuskeskukselta ja työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä olisi oikeus saada maksutta käsiteltävänä olevan asian

ratkaisemista varten välttämättömät tiedot rahalaitokselta koskien etuudenhakijaa tai -saajaa, hänen puolisoaan sekä kuolinpesää, jossa etuudenhakija tai -saaja tai hänen puolisonsa on osakkaana, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä etuuden hakija tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta eikä hän ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen. Pyyntö rahoituslaitokselle tietojen saamiseen tulisi esittää kirjallisena, ja ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto. Rahalaitoksella tarkoitettaisiin rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n mukaisesti rahoitustarkastuksen valvottavana olevia laitoksia ja yhteisöjä. Rahoituslaitoksella tarkoitettaisiin näin ollen samaa kuin perhe-eläkelain 38 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä olisi oikeus saada pyynnöstä etuuden ratkaisemista varten lääkäriltä tai muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) tarkoitetulta ammattihenkilöltä sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä tai sosiaalipalvelun tuottajalta tai muulta hoitolaitokselta lausunto ja välttämättömät tiedot etuudenhakijan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jollei etuudenhakija itse toimita edellä mainittuja tietoja. Momentti vastaisi kansaneläkelain 46 b §:n 2 momenttia.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettulla ammattihenkilöllä tai sosiaalipalvelun tuottajalla olisi oikeus saada 3 momentissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden perusteella antamistaan lausunnoista kohtuullinen palkkio. Pykälä vastaa kansaneläkelain 46 b §:n 3 momenttia.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä säädetään, noudatettaisiin, mitä kansaneläkelain 46 c–d ja 46 i–j §:ssä säädetään. Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada välttämättömiä tietoja esimerkiksi työeläkkeistä erityistuen määrittämistä varten eläketurvakeskukselta, erityistuen saajan laitoshoidosta ja rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä sekä luovuttaa tietyille viranomaisille tietoja, jotka ovat

välttämättömiä rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi ja rikosten syytteenpanoa varten, sekä lisäksi antaa etukäteen sopivin tavoin tiedot erityistuen saajalle siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

34 §. *Tietojen käyttö.* Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamia tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tämän lain mukaiseen etuuteen ja tiedot olisi lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen. Pykälä vastaisi kansaneläkelain 46 f §:ää.

35 §. *Tekninen käyttöyhteys.* Kansaneläkelaitoksella olisi sen lisäksi, mitä viranomaisien julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus saada teknisen käyttöyhteyden avulla mainitussa momentissa säädettyin edellytyksin tämän lain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Kansaneläkelaitos voisi saada teknisen käyttöyhteyden avulla myös 33 §:n 3 momentissa mainittuja tietoja siltä osin, kun tiedot koskevat potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 §:n 4 kohdan mukaista terveydenhuollon toimintayksikköä tai sosiaalipalvelun tuottajaa tai muuta hoitolaitosta.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saisi hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän olisi esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään kansaneläkelain 46 h §:ää teknisen käyttöyhteyden käyttämisestä.

36 §. *Ulosmittaus.* Erityistukea ei saisi ulosmitata.

Sopimus, joka tarkoittaisi tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, olisi mitätön.

Pykälän 1 ja 2 momentit vastaavat kansaneläkelain 79 §:n 1 ja 4 momenttia.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa sääde-

tään, noudatettaisiin, mitä kansaneläkelain 79 §:n 3 momentissa säädetään. Viittaussäännöksellä mahdollistettaisiin tietojen luovuttaminen ulosoton suojaosuuden laskemista varten.

37 §. *Rahoitus.* Erityistuki rahoitettaisiin eräiden muiden sosiaaliavustusten tapaan valtion varoista. Tämä olisi myös hallinnollisesti tarkoituksenmukaista, koska erityistukilain mukaisista tehtävistä huolehtisi Kansaneläkelaitos.

Kansaneläkelaitos ei voi käyttää erityistukien maksamiseen missään tilanteessa omaa varallisuuttaan. Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtion tulisi suorittaa Kansaneläkelaitokselle ennakkoa. Erityistuet maksettaisiin kerran kuukaudessa, joka kuukauden 22. päivänä.

Maksupäivästä säädettäisiin maahanmuuttajan erityistukilain 15 §:n perusteella valtiostuvoston asetuksella.

Jotta Kansaneläkelaitos voisi maksaa erityistuet edellä esitetyn mukaisesti, maksamiseen tarvittavien varojen tulisi olla Kansaneläkelaitoksen käytettävissä yhtä pankkipäivää ennen etuuden maksupäivää. Tätä tarkoitusta varten Kansaneläkelaitoksen olisi neljä arkipäivää ennen erän maksamista ilmoitettava valtiolle arvio sen kuukauden aikana maksettavien erityistukien määrästä.

Kalenterikuukautena maksettujen erityistukien yhteismäärän ja saman kuukauden ennakkojen erotus otettaisiin huomioon maksu-kuukautta seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

38 §. *Indeksisidonnaisuus.* Lain 6, 7, 9, 19 ja 21 §:n rahamäärät sekä tämän lain mukaan myönnettyjen erityistukien rahamäärät sidotaisiin elinkustannusten muutoksiin siten, että niitä muutettaisiin samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksistä annettussa laissa säädetään.

Pykälän toisen momentin mukaan lain 6, 7, 9, 19 ja 21 §:n rahamäärät vastaisivat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuonna 2001 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu (kansaneläkeindeksi 2001 = 1302).

7 luku

Voimaantulosäännökset

39 §. *Voimaantulo.* Laki tulisi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

Erityistuki myönnettäisiin myös ennen lain voimaantuloa 65 vuotta täyttäneille tai työkyvyttömäksi tulleeille maahanmuuttajille.

Laskettaessa lain 4 §:n 2 momentin mukaista aikaa otettaisiin huomioon myös aika ennen lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

1.2. Kansaneläkelaki

30 a §. Pykälän ensimmäisessä momentissa olevaan työkyvyttömyyseläkkeiden ja yksilöllisten varhaiseläkkeiden luetteloon lisättäisiin maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain mukainen erityistuki työkyvyttömyyden perusteella. Erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saavalla olisi siten oikeus myös kansaneläkelain mukaiseen eläkkeensaajien hoitotukeen.

1.3. Eläkkeensaajien asumistukilaki

1 §. Pykälän ensimmäisessä momentissa olevaan luetteloon lisättäisiin kuudes kohta, jonka mukaan asumistukea maksettaisiin 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka saa maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella. Erityistuen saajalla olisi siten oikeus eläkkeensaajien asumistukeen asumiskustannustensa alentamiseksi.

1.4. Perhe-eläkelaki

15 b §. Pykälän 3 momentin etuoikeutettujen tulojen listaan lisättäisiin uusi kohta, jonka mukaan maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain mukainen erityistuki olisi etuoikeutettua tuloa perhe-eläkkeessä. Koska perhe-eläke otettaisiin tulona huomioon erityistuessa, tulisi kaksinkertaisen vaikutuksen välttämiseksi säätää erityistuki etuoikeutetuksi tuloksi perhe-eläkkeessä.

1.5. Vammaistukilaki

1 §. Vammaistukilain 1 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaan henkilöllä ei olisi oikeutta vammaistukeen, jos hän saisi maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella. Maahanmuuttajan erityistukea saavalla olisi oikeus kansaneläkelain mukaiseen hoitotukeen. Jotta hänellä ei olisi saman vamman tai sairauden perusteella oikeutta myös vammaistukeen, tulisi vammaistukilakiin tehdä edellä mainittu muutos. Lisäksi ilman muutosta vammaistuen ollessa määrältään suurempi kuin hoitotuki aiheuttaisi se eriarvoisuutta pelkkää kansaneläkettä saavien ja maahanmuuttajan erityistukea saavien välillä.

2. Tarkemmat säännökset

Tukihakemuksessa annettavista tiedoista, vuositarkistuksen suorittamisesta sekä erityistuen maksupäivästä ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Näitä kysymyksiä on tarkemmin käsitelty esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa pykälien 10, 15 ja 19 kohdalla.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

4. Säättämisjärjestys

Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Pykälän 2 momentin mukaan lailla taataan oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana. Aiemmin vastaavat säännökset sisältyivät hallitusmuodon 15 a §:ään, joka tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1995. Tuolloin toteutettua perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) perustelujen mukaan 2 momentissa tarkoitettu perustoimeentulon

turva oli lähtökohtaisesti tarkoitettu takamaan pidemmälle menevä turvan taso kuin 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon. Perusoikeusuudistuksen tavoitteena ollut porrastusero välttämättömän toimeentulon ja perustoimeentuloturvan kesken korostui edelleen perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistusta koskevassa valiokuntamietinnössä (PeVM 25/1994 vp). Lisäksi perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään, että 2 momentissa mainituissa tilanteissa yksilön perustoimeentuloturvajärjestelmä ei voi muodostua 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan hallituksen esityksestä 217/1997 vp (PeVL 31/1997 vp) käsitellyt toimeentulotukea ja sen käyttöä täydentämään muun muassa työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana myönnettävää toimeentuloturva. Toimeentulotukea voidaan valiokunnan käsityksen mukaan käytännössä pitää hallitusmuodon 15 a §:n 1 momentissa (nykyisin perustuslain 19 §:n 1 momentissa) tarkoitetun ihmisarvoisen elämän edellyttämänä turvana siltä osin kuin turvaa annetaan rahamääräisinä suorituksina. Lausunnon mukaan vaikka toimeentulotuella on tärkeä merkitys ihmisarvoisen elämän turvaamisessa, näitä kahta elementtiä ei kuitenkaan voida samaistaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että toimeentulotukijärjestelmän avulla on pyritty turvaamaan sosiaalisesti hyväksyttävää elintaso, mikä on useimmissa tapauksissa enemmän kuin hallitusmuodon 15 a §:n 1 momentissa taattu oikeus. Toimeentulotuen nykyistä tasoa ei lausunnon mukaan pidä ymmärtää hallitusmuodon 15 a §:n 1 momentin mukaiseksi vähimmäistasoksi.

Perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta. Pykälän 2 momentin mukaan keuhkia ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan esimerkiksi iän, alkuperän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lailla uudesta toimeentuloa turvaavasta etuudesta. Etuuden täysi määrä vastaisi kansaneläkkeen täyttä määrää. Tarkoituksena on, että ikäänntyneet tai työkyvyttömät maahanmuuttajat eivät vastedes joutuisi elämään jatkuvasti toimeentulotuen varassa.

Maahanmuuttajan erityistuen saajia voisivat esityksen mukaan olla ne 65 vuotta täyttäneet henkilöt ja 16 vuotta täyttäneet työkyvyttömät henkilöt, joilla ei ole oikeutta täyteen kansaneläkkeeseen. Henkilön ja hänen puolisonsa tulot ja omaisuus vähentäisivät tuen määrää. Henkilön edellytettäisiin hakevan hänelle Suomessa tai toisesta maasta maksettavia sosiaaliturvaetuuksia, ei kuitenkaan viimesijaista toimeentulotukea.

Etouden tarveharkinta on perusteltua muun muassa sen vuoksi, että osa maahanmuuttajista saa ehdotettua erityistukea vastaavan jatkuvan toimeentulon esimerkiksi lähtömaan eläkejärjestelmän avulla.

Etouden voisi saada henkilö, joka on asunut Suomessa 16 vuotta täytettyään vähintään viiden vuoden ajan yhtäjaksoisesti. Asumisaikavaatimus vastaa kansaneläkelain 23 §:n säännöstä sellaisen henkilön oikeudesta kansaneläkelain mukaiseen etuuteen, joka ei ole Suomen kansalainen. Suomen kansalaiselle asumisaikavaatimus kansaneläkkeen saamiseksi on kolme vuotta. Tosin myös eräät muut kuin Suomen kansalaiset voivat saada kansaneläkelain mukaisen etuuden jo kolmen vuoden Suomessa asumisen jälkeen esimerkiksi sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Suomen ja Viron välinen sopimus turvaa virolaisille tämän oikeuden. Myös pakolaisiin sovelletaan kolmen vuoden sääntöä.

Ennen asumisaikavaatimuksen täyttymistä maahanmuuttajan sosiaalisesti hyväksyttävä elintaso turvattaisiin tarpeen mukaan edelleen toimeentulotuella.

Ehdotetussa erityistukilaisissa ei ole säännöksiä kansalaisuuden tai maahanmuuttajan lähtömaan vaikutuksesta tuen saamiseen. Kansalaisuus voi vaikuttaa erityistuen tarpeeseen välillisesti kansaneläkejärjestelmässä ja eräissä sosiaaliturvasopimuksissa hyväksytyn, asumisaikavaatimusta koskevan sääntelyn kautta.

Perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemiin etuuksiin liittyvien tietojen saamista ja luovuttamista koskevien säännösten muutokset tulevat voimaan 1 päivänä lokakuuta 2002 (laki kansaneläkelain muuttamisesta (682/2002) ja siihen liittyvät lait (HE 9/2002, PeVL 14/2002)). Erityistukilakiehdotuksessa on

noudatettu muutettujen säännösten mukaisia tietojen saamista ja luovuttamista koskevia periaatteita.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut lait eivät loukkaa perustuslaissa säädettyjä perusoikeuksia ja ne voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset.

*Lakiehdotukset***1.****Laki****maahanmuuttajan erityistuesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on turvata riittävä toimeentulo vanhuuden ja työkyvyttömyyden ajalta sellaiselle Suomessa asuvalle maahanmuuttajalle, joka ilmeisesti muutoin olisi jatkuvasti toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tarpeessa.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) *maahanmuuttajalla* Suomeen muuttanutta 16 vuotta täyttänyttä henkilöä, joka on asunut Suomessa vähemmän kuin kansaneläkelain (347/1956) 25 b §:ssä säädetyn täysimääräiseen kansaneläkkeeseen oikeuttavan ajan;

2) *työkyvyttömällä* henkilöä, joka sairauden, vian tai vamman takia on kykenemätön tekemään tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, mitä on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen

hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana.

3 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos.

2 luku

Erityistuen myöntämisedellytykset, määrä ja määrätymisperusteet

4 §

Erityistuen myöntämisedellytykset

Maahanmuuttajan erityistuki voidaan myöntää:

1) 65 vuotta täyttäneelle maahanmuuttajalle; tai

2) työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi tai määräajaksi alle 65-vuotiaalle maahanmuuttajalle.

Lisäksi tuen saamisen edellytyksenä on, että tuen hakija on laillisesti asunut Suomessa 16 vuotta täytettyään vähintään viiden vuoden yhdenjaksoisen ajan välittömästi ennen erityistuen alkamista.

Tuen saamisen edellytyksenä on myös, että hakija on taloudellisen tuen tarpeessa ja hän

osoittaa hakeneensa Suomesta ja ulkomailta ne eläkkeet ja muut etuudet, joihin hänellä voi olla oikeus.

5 §

Erityistuki työkyvyttömyyden perusteella

Työkyvyttömyyden perusteella erityistuki voidaan myöntää niin pitkäksi ajaksi kuin henkilön arvioidaan olevan 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Erityistukea määrääjäksi myönnettäessä Kansaneläkelaitoksen on varmistettava, että henkilölle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Erityistuki voidaan myöntää myös siltä ajalta, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää.

6 §

Erityistuen määrä

Erityistuen määrä on täysimääräisen erityistuen ja 7 §:n mukaisen vuositulon erotus.

Täysimääräinen erityistuki on ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 715,12 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 5 477,40 euroa vuodessa.

Jos erityistuen saaja on avioliitossa, täysimääräinen erityistuki on ensimmäisessä kuntaryhmässä 5 028,48 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 4 826,04 euroa vuodessa.

Erityistuki myönnetään sen kunnan kuntaryhmän mukaisena, jossa henkilö asuu erityistuen alkamisajankohtana.

Kuntaryhmistä on voimassa, mitä kansaneläkelain 25 §:n 4 momentissa säädetään.

7 §

Huomioon otettavat tulot ja omaisuus (vuositulo)

Erityistukea myönnettäessä otetaan huomioon henkilön käytettävissä olevat tosiasialliset tulot, jotka hänen arvioidaan jatkuvasti tai toistuvasti vuosittain saavan. Lisäksi otetaan huomioon hänen puolisonsa vastaavat tulot

siltä osin kuin ne ylittävät avioliitossa olevan henkilön täysimääräisen erityistuen.

Tulona ei kuitenkaan oteta huomioon (*etu-oikeutetut tulot*):

1) toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea;

2) valtion tai kunnan varoista suoritettavaa asumistukea;

3) lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää;

4) kansaneläkelain 29 §:n mukaista lapsikorotusta;

5) työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta;

6) kansaneläkelain 30 a §:n mukaista eläkkeensaajien hoitotukea tai sairauden tahi vamman perusteella maksettavaa muuta vastaavaa tukea tai korvausta;

7) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisia rintamalisiä;

8) eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille maksettavaa rintama-avustusta.

Vuosituloksi katsotaan myös kahdeksan prosenttia siitä henkilön omaisuuden arvosta, joka ylittää 13 205 euroa tai, jos hän on avioliitossa, jolla puolisoien yhteenlasketun omaisuuden arvo ylittää 21 128 euroa. Vuosituloa arvioitaessa omaisuudeksi ei lueta henkilön omassa käytössä olevaa asuntoa.

Jos henkilö saa kansaneläkelain mukaista varhennettua vanhuuseläkettä, otetaan kansaneläke tulona huomioon sen suuruusena kuin se olisi, jos sitä ei olisi varhennettu.

8 §

Yhteistalous

Jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, erityistukea määrättäessä sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään avioliitossa olevista henkilöistä.

Jollei avioliitossa olevalla henkilöllä ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen erityistukeaan määrättäessä sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sellaisen henkilön erityistuesta, joka ei ole avioliitossa.

9 §

Erityistuen pienin maksettava määrä ja pyöristys

Erityistukea ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 10,76 euroa.

Erityistuen määräytymiseen vaikuttavat omaisuus- ja tuloerät pyöristetään lähimpään euroon.

3 luku

Erityistuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

10 §

Erityistuen hakeminen

Erityistukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Erityistuen hakijan on annettava erityistuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mitä tietoja hakemuksessa on annettava.

Jos erityistuen saaja tai hakija sairauden, vanhuudenheikkouden tai muun sellaisen syyn takia ei pysty itse hakemaan erityistukea tai muutoin huolehtimaan erityistukea koskevista eduistaan ja oikeuksistaan eikä hänellä ole edunvalvojaa, voi Kansaneläkelaitoksen hyväksymä tuen saajan tai hakijan lähiomainen tai muukin henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, käyttää puhevaltaa tuen saajan tai hakijan puolesta erityistukea koskevassa asiassa.

11 §

Työkyvyttömyyden selvittäminen

Työkyvyttömyyden perusteella tehdyn erityistukihakemuksen ratkaisemista varten on Kansaneläkelaitokselle toimitettava hakijan terveydentilasta lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Kansaneläkelaitos voi kuitenkin kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai jos

siihen on muu erityinen syy.

Erityistuen hakija on velvollinen käymään työkyvyttömyyden selvittämistä tai uudelleen arvioimista varten tutkittavana Kansaneläkelaitoksen määräämän lääkärin luona tai Kansaneläkelaitoksen määräämässä sairaalassa. Kansaneläkelaitos suorittaa tutkimuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

12 §

Hakemuksen hylkääminen eräissä tilanteissa

Erityistukihakemus voidaan hylätä, jos tuen hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia, tai jos työkyvyttömyyden perusteella haetun erityistuen hakija ei noudata lääkärintutkimuksen toimittamista koskevaa määräystä.

13 §

Erityistuen myöntäminen

Erityistuki myönnetään myöntämisedellytysten täyttymistä seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan hakemiskuukauden alusta lukien.

14 §

Erityistuen alkaminen eräissä tilanteissa

Työkyvyttömyyden perusteella myönnetty erityistuki alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana hakijalla on viimeksi ollut oikeus sairautensa tai vamman perusteella sairausvakuutuslain (364/1963) 15 §:n 1 tai 3 momentin nojalla päivärahaan. Jos oikeutta päivärahaan ei ole, työkyvyttömyyden perusteella myönnetty erityistuki alkaa kuitenkin vasta, kun sairausvakuutuslain 19 §:ssä tarkoitettua aikaa vastaava aika on päättynyt. Tämä ei kuitenkaan koske hakijaa, jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin hän on täyttänyt 15 vuotta.

15 §

Erityistuen maksaminen

Erityistuki maksetaan kuukausittain saajan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen. Erityistuki voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää Kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset erityistuen maksupäivästä.

16 §

Erityistuen väliaikainen maksaminen

Jos erityistuen hakijalla on vireillä eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta koskeva hakemus, voidaan erityistuki maksaa väliaikaisena.

Jos erityistuessa tulona huomioon otettava eläkkeestä, korvauksesta, avustuksesta tai muusta jatkuvasta erityistuen määrään vaikuttavasta etuudesta on muutoksenhaku vireillä, voidaan erityistuki maksaa väliaikaisena.

Kun eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta koskeva hakemus on lopullisesti ratkaistu, annetaan erityistuesta lopullinen päätös.

17 §

Periminen eräissä tapauksissa

Jos erityistuen saajalle myönnetään takautuvasti eläkettä, korvausta, avustusta tai muuta jatkuvaa erityistuen määrään vaikuttavaa etuutta, Kansaneläkelaitos voi periä samalta ajalta liikaa maksetun erityistuen määrään takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai muusta etuudesta. Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava työeläkelaitokselle tai muulle etuuden maksajalle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai muun etuuden maksamista, että eläke tai etuus tai osa siitä on maksettava Kansaneläkelaitokselle.

4 luku

Erityistuen tarkistaminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

18 §

Ilmoitusvelvollisuus

Erityistuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle avioliiton solmimisesta, avioliiton purkautumisesta, erityistukeen vaikuttavissa tuloissa ja omaisuudessa tapahtuneesta muutoksesta, ulkomailla oleskelutaan, asuinkunnan muuttumisesta, laitoshoittoon joutumisestaan sekä muista erityistukeen vaikuttavista olosuhteiden muutoksista.

Erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saava on lisäksi velvollinen ilmoittamaan Kansaneläkelaitokselle terveydentilansa ja työkykynsä olennaisesta parantumisesta sekä ryhtymisestä työhön, jota ei ole pidettävä satunnaisena.

19 §

Erityistuen tarkistaminen

Erityistuki tarkistetaan kerran vuodessa (*vuositarkistus*). Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tarkistamisen suorittamisesta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään tarkistetaan erityistuki:

1) kun erityistukeen vaikuttava vuositulo on noussut vähintään 734 euroa tai alentunut vähintään 367 euroa;

2) kun erityistuen saajalle maksettava kansaneläke tai perhe-eläkelain (38/1969) mukainen perhe-eläke tarkistetaan;

3) kun erityistuen saaja solmii avioliiton tai avioliitto purkautuu;

4) kun erityistuen saaja on kuuden kuukauden ajan yhdenjaksoisesti asunut eri kuntaryhmään kuuluvassa kunnassa kuin se kunta, jonka kalleusryhmän mukainen hänen erityistukensa on.

Erityistuki tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien. Kun erityistukea työkyvyttömyyden perusteella saava täyttää 65 vuotta, tarkistetaan erityistuki 65 vuoden

täyttymistä seuraavan kuukauden alusta 65 vuotta täyttäneelle maksettavaksi erityistueksi.

Jos erityistuen korottamisen edellytykset ovat Kansaneläkelaitoksen tiedossa, korotus voidaan myöntää myös ilman hakemusta.

20 §

Erityistuki ulkomailla oleskelun aikana

Erityistukea maksetaan tilapäisen ulkomaila oleskelun ajalta, kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jonka aikana oleskelu on kestänyt yhteensä 90 päivää. Tämän jälkeen tukea ei makseta kyseisen kalenterivuoden aikana niiltä kuukausilta, joiden aikana tuen saaja oleskelee ulkomailla.

Erityisen painavasta syystä edellä mainitusta 90 päivän ajasta voidaan poiketa.

21 §

Erityistuki laitoshoidon aikana

Erityistukea vähennetään, kun tuen saaja on ollut kansaneläkelain 42 a §:ssä tarkoitettussa hoidossa yli kolme kuukautta siltä osin kuin tuki yhdessä maksettavan kansaneläkkeen kanssa ylittää tuen saajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 251,42 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 231,66 euroa kuukaudessa sekä avioliitossa olevalla tuen saajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 226,81 euroa ja toisessa kuntaryhmässä 209,95 euroa kuukaudessa.

Jos laitoshoidossa olevalle tuen saajalle maksetaan eläkkeensaajien asumistukilain (591/1972) mukaista asumistukea, ei 1 momenttia sovelleta.

22 §

Erityistuki rangaistuksen täytäntöönpanon aikana

Rangaistuksen täytäntöönpanoa varten rangaistuslaitoksessa tai vaarallisten rikossenuusijain eristämisestä annetun lain (317/1953) 1 §:ssä tarkoitettussa pakkolaitoksessa olevan erityistuki keskeytetään sen jäl-

keen, kun vankeusrangaistusta tai sen ohella suoritettavaa sakon muuntorangaistusta on suoritettu kolme kuukautta. Jos rangaistuksen täytäntöönpanoa välittömästi edeltänyt tutkintavankeusaika vähennetään rangaistuksesta, erityistuki keskeytetään vastaavasti, kun rangaistuksen täytäntöönpanon ja vähennyksen yhteenlaskettu aika on kestänyt kolme kuukautta, aikaisintaan kuitenkin rangaistuksen suorittamisen laskettua alkamisajankohdasta seuraavan kuukauden alusta.

Erityistukea, joka on ollut keskeytyneen 1 momentissa mainitusta syystä, ryhdytään maksamaan sen kuukauden alusta lukien, joka lähinnä seuraa vapausrangaistuksen tai pakkolaitoksessa olon päättymistä.

Siltä ajalta, jolta tuki on keskeytettävä 1 momentissa mainitusta syystä, erityistuki voidaan määrätä maksettavaksi tuen saajan puolisolle ja 16 vuotta nuoremmille lapsille ja sitä vanhemmille työkyvyttömille lapsille, jos heidän elatuksensa on riippuvainen erityistuesta.

23 §

Erityistuen maksaminen kunnan toimielimelle

Jos erityistuen maksamista tuen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, Kansaneläkelaitos voi erityistuen saajan suostumuksella päättää, että tuki maksetaan tuen saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi tuen saajan ja hänen edellä 22 §:n 3 momentissa tarkoitettujen omaistensa huoltoon. Näin maksettua erityistukea ei saa vastoin tuen saajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta erityistuki on maksettu.

24 §

Erityistuen väliaikainen keskeyttäminen

Erityistuen maksaminen voidaan väliaikai-

sesti keskeyttää tai sen määrää vähentää, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos on perusteltua syytä olettaa, että erityistuki olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 11 §:n 2 momentin tai 18 §:n mukaista velvoitusta erityistuen saamisedellytysten tarkistamiseksi ei noudateta. Määrääjäksi myönnetty erityistuki voidaan lisäksi keskeyttää, jos on perusteltua syytä olettaa, että tuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta ja tuki olisi lakkautettava.

25 §

Erityistuen lakkauttaminen

Jos erityistuen saaja muuttaa ulkomaille vakinaisesti asumaan, erityistuki lakkautetaan muuttoa seuraavan kuukauden alusta lukien.

Sen lisäksi erityistuki lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta lukien, kun tuen saajan olosuhteissa on tapahtunut sellainen muutos, etteivät tuen myöntämisedellytykset enää täyty.

26 §

Erityistuen alentaminen

Jos henkilö on lahjoittanut omaisuuttaan tai muulla tavalla heikentänyt taloudellista asemaansa taikka ryhtynyt muuhun toimenpiteeseen ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että erityistukea myönnettäisiin virheellisin perustein, tukea ei myönnetä tai se myönnetään sen suuruisena kuin se olisi ollut ilman tällaista menettelyä tai toimenpidettä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tuen epäminen tai alentaminen voi kestää enintään kolmen vuoden ajan.

5 luku

Muutoksenhaku ja takaisinperintä

27 §

Muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen erityistukea koske-

vaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusoi-keudelta kirjallisella valituksella. Vakuutusoi-keuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu vali-tuskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelai-tokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutok-senhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

28 §

Itseoikaisu

Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oi-kaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 27 §:ssä säädetään.

Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista vali-tuksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentis-sa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava vali-tuskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Kan-saneläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esite-tyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, Kansaneläkelaitok-sen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määrä-ajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdos-ta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen si-tä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhaku-elimelle viimeistään 60 päivän kuluessa vali-tusajan päättymisestä.

29 §

Valituksen myöhästyminen

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusoi-
keudelle annettava valitus on saapunut
27 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asian-
omainen muutoksenhakuelin voi tästä huoli-
matta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos
myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

30 §

Päätöksen poistaminen

Jos erityistukea koskeva lainvoimainen
päätös perustuu väärään tai puutteelliseen
selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastai-
nen, vakuutusoikeus voi Kansaneläkelai-
toksen esityksestä tai asianosaisen hakemuk-
sesta, varattuaan muille asianosaisille tilai-
suuden tulla kuulluiksi, poistaa päätöksen ja
määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Teh-
tyään edellä sanotun esityksen Kansaneläke-
laitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu,
väliaikaisesti keskeyttää erityistuen maksa-
misen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuu-
den myöntämisestä tai myönnetyn etuuden
lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kan-
saneläkelaitoksen on tutkittava asia uudel-
leen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman
lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää
evätyn etuuden tai myöntää etuuden aikai-
sempaa suurempana. Myös tarkastuslauta-
kunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä
vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitelles-
sään. Päätökseen saa hakea muutosta siten
kuin 27 §:ssä säädetään.

31 §

Päätöksen oikaiseminen

Jos erityistuen saajalle on takautuvasti
myönnetty kansaneläkelain 26 §:n 1 tai
5 momentissa tarkoitettu etuus tai tällaista
etuutta on korotettu, Kansaneläkelaitos voi
riippumatta siitä, mitä 30 §:ssä säädetään,
asianosaista kuultuaan käsitellä asian uudel-
leen.

32 §

Takaisinperintä

Jos erityistukea on maksettu aiheetta tai
määrältään liian suurena, liikaa maksettu tuki
on perittävä takaisin.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko
kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan
kohtuulliseksi eikä aiheeton maksaminen ole
johtunut tuen saajan tai hänen edustajansa
vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti
maksettu määrä on vähäinen.

Takaisinperittävä määrä voidaan kuitata
Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksa-
masta etuudesta. Ilman suostumusta kuittaa-
minen voidaan kuitenkin kohdistaa vain eri-
tyistukeen, kansaneläkkeeseen ja perhe-
eläkelain mukaiseen perhe-eläkkeeseen.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen
päätös saadaan panna täytäntöön kuten lain-
voimainen tuomio.

6 luku

Erinäiset säännökset

33 §

Tietojensaantioikeus

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mu-
kaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus
saada pyynnöstä salassapitosäännösten ja
muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten
estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asi-
an ratkaisemista tai muuten tämän lain mu-
kaisen yksittäisen tehtävän täytäntöönpanoa
varten välttämättömät tiedot:

- 1) valtion ja kunnan viranomaiselta sekä
muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä;
- 2) eläketurvakeskukselta, eläke- ja vakuu-
tuslaitokselta, sekä muulta eläkkeen tai kor-
vauksen myöntäjältä tai maksajalta;
- 3) potilasvakuutus- ja liikennevakuutus-
keskukselta;
- 4) työnantajalta.

Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mu-
kaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus
saada pyynnöstä salassapitosäännösten ja
muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten

estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista varten välttämättömät tiedot rahalaitokselta koskien etuudenhakijaa tai -saajaa, hänen puolisoaan sekä kuolinpesää, jossa etuudenhakija tai -saaja tai hänen puolisonsa on osakkaana, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä etuuden hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta eikä hän ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena, ja ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä etuuden ratkaisemista varten lääkäriltä tai muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) tarkoitetulta ammattihenkilöltä sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä tai sosiaalipalvelun tuottajalta tai muulta hoitolaitokselta lausunto ja välttämättömät tiedot etuudenhakijan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jollei etuudenhakija itse toimita edellä mainittuja tietoja.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetulla ammattihenkilöllä tai sosiaalipalvelun tuottajalla on oikeus saada 3 momentissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden perusteella antamistaan lausunnoista kohtuullinen palkkio.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä säädetään, noudatetaan, mitä kansaneläkelain 46 c, 46 d, 46 i ja 46 j §:ssä säädetään.

34 §

Tietojen käyttö

Kansaneläkelaitoksella on oikeus yksittäistapauksessa käyttää tämän lain mukaista etuutta käsitellessään muiden sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten saamiaan tietoja, jos on ilmeistä, että ne vaikuttavat tämän lain mukaiseen etuuteen ja tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada

tiedot muutoinkin erikseen.

35 §

Tekninen käyttöyhteys

Kansaneläkelaitoksella on sen lisäksi, mitä viranomaisten julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus saada teknisen käyttöyhteyden avulla mainitussa momentissa säädettyin edellytyksin edellä 33 §:n 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada teknisen käyttöyhteyden avulla myös 33 §:n 3 momentissa mainittuja tietoja siltä osin kuin tiedot koskevat potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 §:n 4 kohdan mukaista terveydenhuollon toimintayksikköä tai sosiaalipalvelun tuottajaa tai muuta hoitolaitosta.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

36 §

Ulosmittaus

Erityistukea ei saa ulosmitata.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, noudatetaan, mitä kansaneläkelain 79 §:n 3 momentissa säädetään.

37 §

Rahoitus

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain nojalla maksettavista erityistuksista aiheutuvat kustannukset.

Kansaneläkelaitoksen on neljä arkipäivää ennen valtioneuvoston asetuksessa määrättyä maksupäivää ilmoitettava valtiolle määrä, joka tarvitaan Kansaneläkelaitoksen arvion

mukaan maksukuukautena maksettavien erityistukien maksamiseen. Kalenterikuukautena maksettujen erityistukien yhteismäärän ja saman kuukauden ennakkojen erotus otetaan huomioon maksukuukautta seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Valtion on 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen perusteella maksettava Kansaneläkelaitokselle ilmoituksen mukainen rahamäärä viimeistään yksi pankkipäivä ennen erityistukien maksupäivää.

38 §

Indeksisidonnaisuus

Tämän lain 6, 7, 9, 19 ja 21 §:n rahamäärät sekä tämän lain mukaan myönnettyjen erityistukien rahamäärät sidotaan elinkustannusten muutoksiin siten, että niitä muutetaan samanaikaisesti ja samassa suhteessa kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Tämän lain 6, 7, 9, 19 ja 21 §:n rahamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelu-

kua, jonka mukaan vuonna 2001 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

7 luku

Voimaantulosäännökset

39 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

Erityistuki myönnetään myös ennen tämän lain voimaantuloa 65 vuotta täyttäneelle tai työkyvyttömäksi tulleen maahanmuuttajalle.

Laskettaessa 4 §:n 2 momentin mukaista aikaa otetaan huomioon myös aika ennen tämän lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 30 a §:n
 1 momentin johdantokappale, sellaisena kuin se on laissa 724/2001, seuraavasti:

30 a §

Henkilölle, jonka toimintakyvyn voidaan sairauden tai vamman johdosta arvioida olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut ja joka on täyttänyt 65 vuotta taikka saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä taikka kansanedustajain eläkelain (329/1967) taikka valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen

ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä tai maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella, maksetaan tarvittavan hoidon ja palvelusten tai erityiskustannusten korvaamiseksi eläkkeensaajien hoitotukea:

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 .

3.

Laki**eläkkeensaajien asumistukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 5 kohta laissa 981/1996, sekä *lisätään* 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 981/1996, uusi 6 kohta seuraavasti:

1 §

Asumiskustannusten alentamiseksi maksetaan tämän lain mukaan asumistukea Suomessa asuvalle henkilölle, joka on täyttänyt 65 vuotta. Samoin asumistukea maksetaan 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka saa:

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutusta koskevien erilakien tai sotilasvammalain mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttö-

myyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

5) edellä mainittuja etuuksia vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta; taikka

6) maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 15 b §:n 3 momentin 11 ja 12 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 11 kohta laissa 982/1996 ja 12 kohta laissa 683/2002, sekä

lisätään 15 b §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 54/1985 ja 916/1998 sekä mainituissa laeissa 982/1996 ja 683/2002, uusi 13 kohta seuraavasti:

15 b §

 Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoikeutetut tulot*):

11) kansaneläkelain mukaista eläkkeensaajien hoitotukea, vammaistukilain (124/1988) mukaista vammaistukea tai rintamasotilas-eläkelain mukaista rintamalisää;

12) ulkomailta maksettavaa eläkettä ja korvausta, jos Suomea sitovista kansainvälisistä

sopimuksista niin johtuu, sekä 2—5, 7—9, 9 a ja 11 kohdassa etuoikeutetuiksi tuloiksi säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia; eikä

13) maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**vammaistukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/1988) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 985/1996, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 kohta seuraavasti:

1 §

Suomessa asuvalla 16—64-vuotiaalla henkilöllä, joka ei saa

3) kansanedustajain eläkelain (329/1967) tai valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä; taikka

4) maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella,
 on oikeus sairaudesta tai vammasta johtuvan avuntarpeen, haitan ja erityiskustannusten perusteella saada vammaistukea sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

2.

Laki**kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 30 a §:n
1 momentin johdantokappale, sellaisena kuin se on laissa 724/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

30 a §

Henkilölle, jonka toimintakyvyn voidaan sairauden tai vamman johdosta arvioida olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut ja joka on täyttänyt 65 vuotta taikka saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä taikka kansanedustajain eläkelain (329/1967) taikka valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä, maksetaan tarvittavan hoidon ja palvelusten tai erityiskustannusten korvaamiseksi eläkkeensaajien hoitotukea:

Ehdotus

30 a §

Henkilölle, jonka toimintakyvyn voidaan sairauden tai vamman johdosta arvioida olevan yhdenjaksoisesti ainakin vuoden ajan alentunut ja joka on täyttänyt 65 vuotta taikka saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaista tai muuta vastaavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä taikka kansanedustajain eläkelain (329/1967) taikka valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä tai maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella, maksetaan tarvittavan hoidon ja palvelusten tai erityiskustannusten korvaamiseksi eläkkeensaajien hoitotukea:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki**eläkkeensaajien asumistukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä on 5 kohta laissa 981/1996, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 981/1996, uusi 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Asumiskustannusten alentamiseksi maksetaan tämän lain mukaan asumistukea Suomessa asuvalle henkilölle, joka on täyttänyt 65 vuotta. Samoin asumistukea maksetaan 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka saa:

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutusta koskevien eri lakien tai sotilasvammalain mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi; *taikka*

5) edellä mainittuja etuuksia vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta.

4) täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutusta koskevien eri lakien tai sotilasvammalain mukaista jatkuvaa tapaturmaeläkettä, elinkorkoa, työkyvyttömyyseläkettä tai sellaista ansionmenetyksen korvausta, jota maksetaan, kun liikennevahingon sattumisesta on kulunut vuosi;

5) edellä mainittuja etuuksia vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta; *taikka*

6) *maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

4.

Laki**perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 15 b §:n 3 momentin 11 ja 12 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 11 kohta laissa 982/1996 ja 12 kohta laissa 683/2002, sekä

lisätään 15 b §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 54/1985 ja 916/1998 sekä mainituissa laeissa 982/1996 ja 683/2002, uusi 13 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 b §

Vuosituloksi ei kuitenkaan lueta (*etuoi-
keutetut tulot*):

11) kansaneläkelain mukaista eläkkeensaajien hoitotukea, vammaistukilain (124/88) mukaista vammaistukea tai rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää; *eikä*

12) ulkomailta maksettavaa eläkettä ja korvausta, jos Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista niin johtuu, sekä 2—5, 7—9, 9 a ja 11 kohdassa etuoikeutetuksi tuloksi säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia.

11) kansaneläkelain mukaista eläkkeensaajien hoitotukea, vammaistukilain (124/1988) mukaista vammaistukea tai rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää;

12) ulkomailta maksettavaa eläkettä ja korvausta, jos Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista niin johtuu, sekä 2—5, 7—9, 9 a ja 11 kohdassa *etuoikeutetuiksi tuloksi* säädettyjä etuuksia vastaavia ulkomailta maksettavia etuuksia; *eikä*

13) *maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

5.

Laki**vammaistukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/1988) 1 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 985/1996, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Suomessa asuvalla 16—64-vuotiaalla henkilöllä, joka ei saa:

3) kansanedustajain eläkelain (329/67) tai valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/77) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä,

on oikeus sairaudesta tai vammasta johtuvan avuntarpeen, haitan ja erityiskustannusten perusteella saada vammaistukea sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

3) kansanedustajain eläkelain (329/1967) tai valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain (870/1977) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä, *taikka*
 4) maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (/2002) mukaista erityistukea työkyvyttömyyden perusteella,

on oikeus sairaudesta tai vammasta johtuvan avuntarpeen, haitan ja erityiskustannusten perusteella saada vammaistukea sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .*